

บทที่ 4

บทวิเคราะห์

ในการศึกษาวิจัยเรื่องผลของการแก้ไขปัญหาคากระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์: กรณีศึกษาของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ดังนี้ คือ

- 1) เพื่อสำรวจทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทนกับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์
- 2) เพื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางในการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดโดยมุ่งเน้นถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของผู้เสียหาย ชุมชนและผู้ต้องหาตามกระบวนการทสันใหม่ของศาลเยาวชนและครอบครัว
- 3) เพื่อวิเคราะห์ระดับความสำเร็จที่ได้รับจากการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามกระบวนการทสันใหม่ของศาลเยาวชนและครอบครัวมาใช้ในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่
- 4) สำรวจหาปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการตามมาตรการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อการป้องกัน แก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดกฎหมายของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์จากผู้ถูกศึกษาโดยตรง ได้แก่ ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ผู้พิพากษา ผู้พิพากษาศมทบ พนักงานอัยการ เจ้าพนักงานตำรวจ กลุ่มสหวิชาชีพ และเครือข่ายชุมชน จำนวน 24 ชุด ประกอบด้วยผู้พิพากษาหัวหน้าศาลเยาวชนและครอบครัว 1 คน ผู้พิพากษาศาลเยาวชนและครอบครัว 3 คน ผู้พิพากษาศมทบศาลเยาวชนและครอบครัว 2 คน กลุ่มสหวิชาชีพและกลุ่มเครือข่าย 8 คน และนอกจากนี้ยังใช้แบบนำสัมภาษณ์เด็กหรือเยาวชนและผู้ปกครองในคดีที่ศาลเลือกใช้กระบวนการทสันใหม่ปี พ.ศ. 2549 จำนวน 10 คน โดยใช้คำถามในประเด็น เกี่ยวกับปัญหาคากระทำผิด มูลเหตุจูงใจในการกระทำผิด การบำบัด แก้ไข พื้นฟู การมีส่วนร่วมของชุมชน เครือข่าย กลุ่มสหวิชาชีพ หรือการได้รับการสนับสนุนดูแลจากภาครัฐ หรือองค์กรภาคเอกชน เพื่อทำการเก็บรวบรวมข้อมูลนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้อง แนวทางแก้ไข

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ จำนวน 24 คน เห็นด้วยกับการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน และผู้ตอบแบบสัมภาษณ์จำนวน 1 คน ไม่เห็นด้วยกับกระบวนการดังกล่าว โดยแบ่งรายละเอียดดังนี้

ผู้พิพากษา	4 คน	เห็นด้วย	ผู้พิพากษา	- คน	ไม่เห็นด้วย
ผู้พิพากษาสมทบ	2 คน	เห็นด้วย	ผู้พิพากษาสมทบ	- คน	ไม่เห็นด้วย
เด็ก เยาวชน	5 คน	เห็นด้วย	เด็ก เยาวชน	- คน	ไม่เห็นด้วย
ผู้ปกครอง	5 คน	เห็นด้วย	ผู้ปกครอง	- คน	ไม่เห็นด้วย
กลุ่มสหวิชาชีพ	5 คน	เห็นด้วย	กลุ่มสหวิชาชีพ	1 คน	ไม่เห็นด้วย
กลุ่มเครือข่าย	2 คน	เห็นด้วย	กลุ่มเครือข่าย	- คน	ไม่เห็นด้วย

จากการสัมภาษณ์ความเห็นของบุคคลในกระบวนการยุติธรรมที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการแก้ไขปัญหการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้โดยการนำเสนอผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 6 ส่วนดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีการฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ในปี 2549 – 2550 และข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสนับสนุนแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามกระบวนการทศน์ใหม่

2) ทักษะของผู้เกี่ยวข้องกับหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมแบบกระแสหลัก (แก้แค้นทดแทน) และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

3) วิเคราะห์แนวทางการแก้ไขปัญหาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยมุ่งเน้นถึงความต้องการและการมีส่วนร่วมของผู้เสียหาย ชุมชน และผู้ต้องหา ตามกระบวนการทศน์ใหม่ของศาลเยาวชนและครอบครัว

4) วิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการแก้ไขปัญหการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามแนวทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่

5) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

6) การทดสอบสมมติฐาน

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีการฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ ตั้งแต่เดือนเมษายน 2549 – เดือนเมษายน 2550 และข้อมูลเกี่ยวกับโครงการสนับสนุนแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ตามกระบวนการทศน์ใหม่

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถิติการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนที่มีการฟ้องคดีต่อศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ตั้งแต่ เดือนเมษายน 2549 – เดือนเมษายน 2550

ตารางที่ 4.1 สถิติคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ เดือนเมษายน 2549-เดือนเมษายน 2550

ลำดับ	คดี	จำนวน (คดี)	รวม
1	เมทแอมเฟตามีน	255	26.87
2	ลักทรัพย์	111	11.70
3	ลักทรัพย์หรือรับของโจร	165	17.39
4	สาร์ระเหย	104	10.96
5	อาวุธปืนฯ เครื่องกระสุนปืน	46	4.85
6	ความผิดต่อร่างกาย	39	4.11
7	พรบ.คนเข้าเมือง/พรบ.การทำงานฯ	94	9.91
8	ความผิดเกี่ยวกับเพศ	16	1.69
9	ความผิดต่อชีวิต	17	1.79
10	กัญชา	8	0.84
11	บุกรุก	6	0.63
12	พ.ร.บ.จราจรทางบก	14	1.48
13	พ.ร.บ.การพนัน	4	0.42
14	พ.ร.บ.การขนส่งทางบก	0	0.00
15	ก่อการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง	2	0.21
18	ทำให้เสียทรัพย์	1	0.11
19	วิ่งราวทรัพย์	28	2.95
20	เฮโรอีน	2	0.21
21	ชิงทรัพย์	7	0.74

ตารางที่ 4.1 สถิติคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ เดือนเมษายน 2549-เดือนเมษายน 2550 (ต่อ)

ลำดับ	คดี	จำนวน (คดี)	รวม
22	ชกขออกทรัพย์	1	0.11
23	ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร	1	0.11
24	พ.ร.บ.ป่าไม้	7	0.74
25	อีเฟดริน	0	0.00
26	ปล้นทรัพย์	10	1.05
27	ความผิดต่อเสรีภาพ	6	0.63
28	พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์	1	0.11
29	ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา	2	0.21
30	พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร	1	0.11
31	พ.ร.บ.วิทยุโทรทัศน์	1	0.11
รวมทั้งสิ้น		949	100

ที่มา: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศาลยุติธรรม (2550)

1) สถิติคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่

ศาลคดีเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ เปิดดำเนินการ เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม 2513 มีที่ทำการอยู่ที่ ถนนแก้ววรัฏฐ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ขึ้น โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2535 เป็นต้นมา มีเขตอำนาจพิจารณาคดีที่เด็กและเยาวชนอายุตั้งแต่เจ็ดปีแต่ไม่ถึงสิบแปดปีกระทำความผิดอาญา และคดีแพ่งเกี่ยวกับคดีครอบครัวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีสถิติคดีอาญาของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ระหว่างเดือนเมษายน 2549-เดือนเมษายน 2550 มีเยาวชนถูกฟ้องรวมทั้งสิ้น 949 คดี ในคดีเมทแอมเฟตามีน คดีลักทรัพย์ คดีลักทรัพย์หรือรับของโจร คดีสารระเหย คดีอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน คดีความผิดต่อร่างกาย ความผิดตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ คดีความผิดต่อชีวิต ภัยสุขภาพ บุกรุก ความผิดตามพระราชบัญญัติขนส่งทางบก การก่อการวุ่นวายขึ้นในบ้านเมือง การก่อให้เกิดเพลิงไหม้ นื้อโกง ทำให้เสียทรัพย์ วิวาททรัพย์ เฮโรอีน ชิงทรัพย์ ชกขออกทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร ความผิดตามพระราชบัญญัติป่าไม้ อีเฟดริน ปล้นทรัพย์ ความผิดต่อเสรีภาพ ความผิดต่อเจ้าพนักงาน ความผิดตามพระราชบัญญัติความ

สะอาด ความผิดตามพระราชบัญญัติศุลกากร ความผิดตามพระราชบัญญัติบัตรประจำตัวประชาชน ความผิดตามพระราชบัญญัติการประมง ความผิดตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา ช่องโจร ฝิ่น และความผิดตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร โดยมีเยาวชนกระทำผิดมากที่สุด 3 อันดับแรกในคดีเมทแอมเฟตามีนจำนวน 255 คดี รองลงมาเป็นคดีลักทรัพย์หรือรับของโจรจำนวน 165 คดี และคดีลักทรัพย์จำนวน 111 คดี ที่เหลือเป็นความผิดอื่น ๆ เช่น วิ่งราวทรัพย์ เฮโรอีน ชิงทรัพย์ ชกขอกทรัพย์ เป็นต้น (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.2 เด็กและเยาวชนกระทำผิดและใช้กระบวนทัศน์ใหม่เดือนเมษายน 2549-เดือนเมษายน 2550 จำแนกตามข้อหา

ข้อหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักทรัพย์/วิ่งราวทรัพย์	126	46.67
รับของโจร	9	3.33
ปล้นทรัพย์	2	0.74
ชิงทรัพย์	2	0.74
บุกรุก	5	1.85
ความผิดต่อร่างกาย	11	4.07
ความผิดต่อเสรีภาพ	1	0.37
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	2	0.74
ความผิดเกี่ยวกับเงินตรา	2	0.74
พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ เมทแอมเฟตามีน	77	28.52
พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ กัญชา	3	1.11
สารระเหย	12	4.44
พ.ร.บ.อาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด	10	3.70
พ.ร.บ.ป่าไม้/พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ	3	1.11
พ.ร.บ.จราจรทางบก	2	0.74
อื่น ๆ	3	1.11
รวม	270	100.00

ที่มา: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศาลยุติธรรม (2550)

2) เด็กและเยาวชนกระทำความผิดและใช้กระบวนทัศน์ใหม่

จากตารางที่ 4.2 จะเห็นได้ว่าเด็กและเยาวชนในจังหวัดเชียงใหม่ที่กระทำความผิดและใช้กระบวนทัศน์ใหม่ ส่วนใหญ่ร้อยละ 46.67 หรือจำนวน 126 คน มีความผิดในข้อหาลักทรัพย์ รองลงมาเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ เมทแอมเฟตามีน คิดเป็นร้อยละ 28.52 หรือจำนวน 77 คน และความผิดเกี่ยวกับสารระเหย คิดเป็นร้อยละ 4.44 หรือจำนวน 12 คน ส่วนที่เหลือเป็นความผิดในข้อหาจับของโจร ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ บุกรุก ความผิดต่อร่างกาย เป็นต้น

ตารางที่ 4.3 สถานที่ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ปี 2549-2550

สถานที่ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด*			สถานที่ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดและใช้กระบวนทัศน์ใหม่**		
ที่เกิดเหตุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ที่เกิดเหตุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เมืองเชียงใหม่	685	40.25	เมืองเชียงใหม่	114	42.22
ฝาง	117	6.87	ฝาง	18	6.67
แม่ริม	87	5.11	แม่ริม	15	5.56
สันป่าตอง	76	4.47	สันป่าตอง	11	4.07
หางดง	68	4.00	หางดง	9	3.33
แม่แตง	68	4.00	แม่แตง	7	2.59
สันกำแพง	62	3.64	สันกำแพง	5	1.85
แม่อาย	59	3.47	แม่อาย	12	4.44
พร้าว	52	3.06	พร้าว	10	3.70
สารภี	51	3.00	สารภี	11	4.07
เชียงดาว	50	2.94	เชียงดาว	7	2.59
สันทราย	46	2.70	สันทราย	5	1.85
ไชยปราการ	44	2.59	ไชยปราการ	8	2.96
ดอยสะเก็ด	44	2.59	ดอยสะเก็ด	7	2.59
แม่วาง	39	2.29	แม่วาง	15	5.56
จอมทอง	34	2.00	จอมทอง	1	0.37
กิ่งอำเภอคดยหล่อ	39	2.29	กิ่งอำเภอคดยหล่อ	4	1.48
แม่แจ่ม	18	1.06	แม่แจ่ม	1	0.37
ฮอด	14	0.82	ฮอด	2	0.74

ตารางที่ 4.3 สถานที่ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ปี 2549-2550 (ต่อ)

สถานที่ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด*			สถานที่ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด และใช้กระบวนทัศน์ใหม่**		
ที่เกิดเหตุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ที่เกิดเหตุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ซอด	14	0.82	ซอด	2	0.74
กึ่งอำเภอแม่ออน	13	0.76	กึ่งอำเภอแม่ออน	5	1.85
คอยเต่า	9	0.53	คอยเต่า	1	0.37
อมก๋อย	8	0.47	อมก๋อย	2	0.74
นาหวาย	7	0.41	นาหวาย	0	0.00
เวียงแหง	7	0.41	เวียงแหง	0	0.00
โหล่งขอด	3	0.18	โหล่งขอด	0	0.00
แม่ออน	1	0.06	แม่ออน	0	0.00
แม่ปิง	1	0.06	แม่ปิง	0	0.00
รวม	1702	100.00	รวม	270	100.00

ที่มา: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศาลยุติธรรม (2550)

หมายเหตุ: *สถิติคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2550

**สถิติคดีที่ใช้กระบวนทัศน์ใหม่ ระหว่างเดือนเมษายน 2549-เดือนเมษายน 2550

3) สถานที่ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิด

จากตารางที่ 4.3 พบว่าสถานที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ทั้งในกลุ่มของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่ไม่ได้ใช้กระบวนทัศน์ใหม่และเด็กและเยาวชนที่ใช้กระบวนทัศน์ใหม่มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยสถานที่ที่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่ไม่ได้ใช้กระบวนทัศน์ใหม่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 40.25 และสถานที่ที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่ใช้กระบวนทัศน์ใหม่ในอำเภอเมืองเชียงใหม่ คิดเป็นร้อยละ 42.22 รองลงมาเป็นพื้นที่อำเภอฝาง มีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่ไม่ได้ใช้กระบวนทัศน์ใหม่คิดเป็นร้อยละ 6.87 และเด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่ใช้กระบวนทัศน์ใหม่ ร้อยละ 6.67 ส่วนลำดับที่สามได้แก่พื้นที่อำเภอแม่ริม มีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดที่ไม่ได้ใช้กระบวนทัศน์ใหม่คิดเป็นร้อยละ 5.11 และเด็กและเยาวชนกระทำความผิดที่ใช้กระบวนทัศน์ใหม่ ร้อยละ 5.56 ที่เหลือเป็นเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในพื้นที่อำเภออื่น ๆ เช่น สันป่าตอง หางดง พร้าว แม่อาขย สันทราย คอยสะเก็ด และจอมทอง

ตารางที่ 4.4 อาชีพของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ปี 2549-2550

อาชีพที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด*			อาชีพที่เด็กและเยาวชนกระทำผิด**		
อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ทำงาน	550	32.31	ไม่ได้ทำงาน	104	38.52
รับจ้าง	669	39.31	รับจ้าง	86	31.85
นักเรียน	318	18.68	นักเรียน	61	22.59
นักศึกษา	120	7.05	นักศึกษา	13	4.81
ค้าขาย	11	0.65	ค้าขาย	2	0.74
เกษตรกรรม	34	2.00	เกษตรกรรม	4	1.48
รวม	1702	100.00	รวม	270	100.00

ที่มา: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศาลยุติธรรม (2550)

หมายเหตุ: *สถิติคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2550

**สถิติคดีที่ใช้กระบวนการทศน์ใหม่ ระหว่างเดือนเมษายน 2549-เดือนเมษายน 2550

4) อาชีพของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

จากตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่าอาชีพที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในกลุ่มสถิติคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2550 มีเด็กและเยาวชนกระทำผิดรวมทั้งสิ้น 1,702 คน แยกเป็นเยาวชนที่มีอาชีพรับจ้างกระทำผิดมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 39.31 รองลงมาเยาวชนที่ไม่ได้ทำงานกระทำผิดคิดเป็นร้อยละ 32.31 และเด็กและเยาวชนที่เป็นนักเรียนกระทำผิดคิดเป็นร้อยละ 18.68 ที่เหลือเป็นเด็กและเยาวชนที่เป็นนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 7.05 เด็กและเยาวชนที่ประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 0.65 และเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 2.00 ทั้งนี้ในจำนวนสถิติคดีที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และอยู่ระหว่างการพิจารณา ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2550 มีคดีที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและใช้กระบวนการทศน์ใหม่ระหว่างเดือนเมษายน 2549 - เดือนเมษายน 2550 ในจำนวนนี้ แยกเป็นเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้ทำงาน ร้อยละ 38.52 รองลงมาเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอาชีพรับจ้างคิดเป็นร้อยละ 31.85 และนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 22.59 ที่เหลือเป็นเด็กและเยาวชนที่เป็นนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.81 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 0.74 และเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 1.48

ตารางที่ 4.5 อายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ปี 2549-2550

คดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา*			คดีที่ใช้กระบวนการทศน์ใหม่**		
อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
9	11	0.65	9	0	0.00
11	6	0.35	11	0	0.00
12	18	1.06	12	2	0.74
13	39	2.29	13	3	1.11
14	131	7.70	14	14	5.19
15	262	15.39	15	52	19.26
16	397	23.33	16	72	26.67
17	800	47.00	17	126	46.67
18	31	1.82	18	1	0.37
19	4	0.24	19	0	0.00
20	2	0.12	20	0	0.00
25	1	0.06	25	0	0.00
รวม	1,702	100.00	รวม	270	100.00

ที่มา: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศาลยุติธรรม (2550)

หมายเหตุ: *สถิติคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2550

**สถิติคดีที่ใช้กระบวนการทศน์ใหม่ ระหว่างเดือนเมษายน 2549-เดือนเมษายน 2550

จากตารางที่ 4.5 จะเห็นได้ว่าอายุของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดในปี 2549-2550 มีอายุระหว่าง 15-17 ปี ทั้งในกลุ่มคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2550 และคดีที่ใช้กระบวนการทศน์ใหม่ ระหว่างเดือนเมษายน 2549-เดือนเมษายน 2550 โดยในกลุ่มคดีที่อยู่ระหว่างการพิจารณา ณ วันที่ 16 สิงหาคม 2550 ส่วนใหญ่เยาวชนที่กระทำผิดมีอายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.00 รองลงมาเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 16 ปี หรือร้อยละ 23.33 และเด็กและเยาวชนอายุ 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.39 ที่เหลือเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 9-14 ปี และ 18-25 ปี ส่วนคดีที่ใช้กระบวนการทศน์ใหม่ ระหว่างเดือนเมษายน 2549-เดือนเมษายน 2550 ส่วนใหญ่เยาวชนที่กระทำผิดมีอายุ 17 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.67 รองลงมาเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุ 16 ปี ร้อยละ 26.67 และเด็กและเยาวชนอายุ 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.26 ที่เหลือเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 9-14 ปี และ 18-25 ปี

4.1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำโครงการเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามกระบวนการทัศน์ใหม่

จากการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวกลางได้นำแนวคิดในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการทัศน์ใหม่ เพื่อให้การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้รับการวิเคราะห์หาสาเหตุและแก้ไขให้ตรงประเด็นในฐานะปัจเจกบุคคลด้วยการจำแนก บำบัด แก้ไขเยียวยา ในลักษณะการสงเคราะห์ช่วยเหลือ สนับสนุน จากเครือข่ายชุมชนและสังคมในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่เหมาะสมด้วยการบูรณาการสร้างเครือข่ายชุมชน

ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่จึงจัดทำโครงการเพื่อเป็นการสนับสนุนแนวคิดดังกล่าวหลาย โครงการ ที่สำคัญได้แก่

1) โครงการรัฐ-ราษฎร์ ร่วมใจพัฒนาเยาวชนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี ณ ศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาคเหนือ ตำบลแม่สา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ระหว่างวันที่ 10-20 ธันวาคม 2549

โดยการนำเด็ก เยาวชน ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ตามกระบวนการทัศน์ใหม่ จำนวน 38 คน ร่วมกับเด็กที่อยู่ในสถานพินิจเด็กและเยาวชนจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 25 คน เข้าค่ายฝึกอบรมระเบียบวินัย การใช้ธรรมชาติบำบัด และการอยู่ร่วมกันอย่างมีส่วนร่วม ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการป้องกัน ทุนนิยมเบอร์วัน เฟรนด์คอร์ดเนอร์ การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรทฤษฎีใหม่ งานศิลปาชีพ ฝึกทักษะชีวิต เช่น การเลี้ยงสัตว์เพาะเห็ด ศึกษาธรรมชาตินอกสถานที่ ประกอบด้วยกิจกรรมโครงการย่อยดังนี้

1.1 โครงการเสริมรักสานความสัมพันธ์ในครอบครัวและโครงการฝึกค่ายผู้นำเยาวชนกลับสู่ชุมชน ประกอบด้วยเด็ก เยาวชน จำนวน 38 คน ผู้ปกครอง 30 คน เพื่อส่งเสริมความรักความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองกับบุตรหลาน ให้คำแนะนำช่วยเหลือวิธีดูแลเด็กและเยาวชน เพื่อประทับประคองในขณะที่ตั้งต้นชีวิตใหม่ เนื่องจากผู้ปกครองหลายคนมีอคติไม่ยอมรับในตัวเด็กและเยาวชน ไม่สนใจปรับปรุงข้อบกพร่องของตน มักโทษว่าเป็นความผิดของเด็กและเยาวชนฝ่ายเดียว เมื่ออบรมแล้วจะทำให้เกิดความรักความเข้าใจกันมากขึ้น โดยมีผลสรุปตามแบบประเมินผลดังนี้

ตารางที่ 4.6 ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมค่ายผู้นำเยาวชนกลับคืนสู่ชุมชน

หัวข้อ	ร้อยละ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
2.1 การฝึกอบรมวินัย จากครูฝึก ได้รับความรู้และชอบกิจกรรมต่าง ๆ	40.00	56.67	3.33	0
2.2 กิจกรรม Walk rally ได้รับความรู้และชอบกิจกรรมดังกล่าว	40.00	40.00	20.00	0
2.3 การเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, เกษตรทฤษฎีใหม่, งานศิลปาชีพ ได้รับความรู้และชอบกิจกรรมดังกล่าว	43.33	46.67	10.00	3.33
2.4 กิจกรรมสัมพันธ์เกี่ยวกับเอดส์ ได้รับความรู้	53.33	33.33	13.13	0
2.5 กิจกรรมทดสอบกำลังใจ ได้รับความรู้	46.67	40.00	13.13	0
2.6 ฝึกทักษะชีวิตฐานงานปั้นดิน, น้ำ ปูน ได้รับความรู้และชอบกิจกรรมดังกล่าว	30.00	50.00	20.00	0
2.7 การบรรยายธรรมะเพื่อชีวิต ได้รับความรู้	23.33	46.67	26.67	0
2.8 ฝึกทักษะชีวิตฐานการเลี้ยงสัตว์, นาข้าว ได้รับความรู้และชอบกิจกรรมดังกล่าว	13.33	56.67	26.67	0
2.9 การบรรยายโครงการ"หมู่บ้านเบอร์วัน" ได้รับความรู้และชอบกิจกรรมดังกล่าว	40.00	46.67	13.33	0
2.10 ฝึกทักษะชีวิตฐานการเพาะเห็ด, บล็อกประสาน ได้รับความรู้และชอบกิจกรรม	10.00	53.33	33.33	0
2.11 การบรรยายเศรษฐกิจพอเพียง ได้รับความรู้	53.33	30.00	16.67	0
2.12 การออกไปดูงานหมู่บ้านตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง บ้านนาฮัก ต.แม่สะลง อ.แม่วัง จ.เชียงใหม่	43.33	33.33	23.33	0
2.13 การศึกษาและปฏิบัติธรรม ณ วัดป่าคาราภิรมย์ ได้รับความรู้	33.33	46.67	16.67	0
2.14 การศึกษาดูงานกองพันสัตว์ต่าง กิจกรรมขี่ม้า ได้รับความรู้และชอบหรือไม่	86.87	13.33	0	0
2.15 การศึกษาดูงาน อบต.ดอนแก้ว และบ้านตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง	23.33	20.00	20.00	20.00

ตารางที่ 4.6 ความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมค่ายผู้นำเยาวชนกลับคืนสู่ชุมชน (ต่อ)

หัวข้อ	ร้อยละ			
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
2.16 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยและการปฐมพยาบาล ได้รับความรู้	26.67	50.00	33.33	0
2.17 กิจกรรมสายสัมพันธ์ พ่อ แม่ ลูก ชอบกิจกรรม ดังกล่าว	56.67	40.00	0	3.33
3.1 หลังจากสิ้นสุดการฝึกอบรมค่ายผู้นำเยาวชน กลับคืนสู่ชุมชน จะสามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน	43.33	46.67	6.67	3.33
3.2 ท่านสามารถปรับตัวเข้ากับครอบครัว ชุมชน และ ให้การช่วยเหลือสังคมได้หรือไม่	56.67	36.67	3.33	3.33

ที่มา: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศาลยุติธรรม (2550)

จากตารางที่ 4.6 จะเห็นว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและเข้าร่วมโครงการ มีความเห็นว่าการฝึกอบรมค่ายผู้นำเยาวชนกลับคืนสู่ชุมชนเป็นโครงการที่เยาวชนได้รับประโยชน์ หรือความรู้ในระดับมาก-มากที่สุดในทุกกิจกรรม โดยกิจกรรมที่มีได้รับประโยชน์มากและมี จำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ การฝึกระเบียบวินัยจากครูฝึกได้รับความรู้และชอบกิจกรรมต่าง ๆ การฝึกทักษะชีวิตฐานงานปั้นดิน น้ำ ปูน การเลี้ยงสัตว์ นาข้าว ส่วนกิจกรรมที่มีได้รับประโยชน์มากที่สุดและมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ การศึกษาดูงานกองพันสัตว์ต่าง กิจกรรมขี่ม้า กิจกรรม สัมพันธ์เกี่ยวกับเอดส์ การบรรยายเศรษฐกิจพอเพียง และกิจกรรมสายสัมพันธ์พ่อ แม่ ลูก ทั้งนี้ การศึกษาดูงานองค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม และบ้านตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง เด็กและเยาวชน มีความเห็นค่อนข้างแตกต่างกัน คือ เด็กและเยาวชนเห็นว่ามีประโยชน์มากที่สุด ร้อยละ 23.33 มีประโยชน์น้อย-มาก มีจำนวนเท่ากันคือร้อยละ 20.00 นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่เด็ก และเยาวชนมีความเห็นว่ามีประโยชน์ไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น กิจกรรม Walk Rally การบรรยาย โครงการ To Be Number One การออกไปดูงานหมู่บ้านตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียงบ้านนาฮัก ตำบล แม่สะลง อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ และการศึกษาและการปฏิบัติธรรม ณ วัดป่าดารารัถิรมย์ โดยเด็กและเยาวชนระบุว่าภายหลังการฝึกอบรมค่ายผู้นำเยาวชนกลับคืนสู่ชุมชน จะสามารถนำ ความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน และสามารถปรับตัวให้เข้ากับครอบครัว ชุมชน รวมทั้งจะให้การช่วยเหลือสังคมได้ต่อไป

ตารางที่ 4.7 สรุปแบบประเมินผลผู้ปกครองเด็กและเยาวชน

หัวข้อ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. ท่านเห็นว่าโครงการจัดฝึกอบรมค่ายผู้นำเยาวชนฯ ในครั้งนี้เป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนหรือไม่	70.58%	17.28%	5.88%	
	ต้องการ	ไม่ต้องการ	เฉย ๆ	ไม่มีความเห็น
2. ท่านต้องการให้ศาลเยาวชนฯ จัดโครงการฝึกอบรมเด็กและเยาวชนแบบนี้อีกหรือไม่	100%			
	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม		
3. ท่านเห็นว่าระยะเวลาในการฝึกอบรมในครั้งนี้ (15 วัน เหมาะสมหรือไม่)	82.35%	17.65%		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	ไม่เหมาะสม
4. ท่านเห็นว่าสถานที่ในการฝึกอบรมในครั้งนี้นี้เหมาะสมหรือไม่	47.06%	29.41%	17.65%	
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย
5. หลังจากที่ได้เด็กและเยาวชนเข้ารับการฝึกอบรมแล้ว ท่านจะสามารถดูแลเด็กและเยาวชนได้หรือไม่	47.06%	35.29%	11.76%	5.88%

ที่มา: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศาลยุติธรรม (2550)

จากตารางที่ 4.7 จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่เห็นว่าโครงการจัดฝึกอบรมค่ายผู้นำเยาวชนเป็นประโยชน์แก่เด็กและเยาวชนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70.58 มีประโยชน์มาก ร้อยละ 17.28 และมีประโยชน์ปานกลาง ร้อยละ 5.88 นอกจากนี้ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดทั้งหมด มีความต้องการให้ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่จัดโครงการฝึกอบรมเด็กและเยาวชน

ด้านความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกอบรม ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.35 เห็นว่าระยะเวลาในการฝึกอบรมมีความเหมาะสม มีเพียงร้อยละ 17.65 เท่านั้น ที่เห็นว่าระยะเวลาในการฝึกอบรมไม่เหมาะสม

ด้านสถานที่ที่ใช้ในการฝึกอบรม ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเห็นว่ามี
ความเหมาะสมมากที่สุด ร้อยละ 47.06 เหมาะสมมาก ร้อยละ 29.41 เหมาะสมปานกลางร้อยละ
17.65

ด้านความเห็นของผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดต่อการดูแลเด็กและเยาวชน
หลังจากเข้าร่วมโครงการ ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่เห็นว่ามีประโยชน์
มากที่สุด ร้อยละ 47.06 มีประโยชน์มากร้อยละ 35.29 มีประโยชน์ปานกลางร้อยละ 11.76 และมี
ประโยชน์น้อย ร้อยละ 5.88

ส่วนความคิดเห็นต่อศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ ในการจัดกิจกรรมค่าย
ผู้นำเยาวชนฯ ครั้งนี้เป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนหรือทำให้เด็กและเยาวชนมีการเปลี่ยนแปลง
ไปในทางที่ดีขึ้น หรือไม่อย่างไร

ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีความเห็นว่า สามารถทำให้เห็นสิ่งที่ตนเอง
ทำผิด และเห็นผู้ที่เคยเป็นเพื่อนนำไปในสิ่งที่ไม่ดี รู้ถึงคำสั่งสอนและคำเตือนของพ่อแม่ ช่วย
ปรับปรุงเด็กและเยาวชนได้ดีขึ้น เพราะได้รับองค์ความรู้ ได้ประสบการณ์ต่าง ๆ ในการเข้าค่าย
เยาวชนมีความรับผิดชอบมากขึ้นช่วยเหลือตนเองได้ และยังเป็นโอกาสแก่เด็กและเยาวชน
ได้เรียนรู้และเข้าใจในการแก้ไขปัญหา ได้คิดด้วยตนเองและ สามารถแยกแยะปัญหาได้ ทั้งนี้ยัง
มองเห็นว่าการจัดกิจกรรมดังกล่าวยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กได้ เพราะสิ่งที่ไม่ดีภายนอก
ยังมีอยู่ แต่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนมีความเข้มแข็งและอดทนมากขึ้น ใช้ชีวิตประจำวันได้เป็น
ระเบียบขึ้นกว่าเดิม กิริยามารยาทดีขึ้น เนื่องจากได้เรียนรู้ชีวิตแบบพอเพียงเพื่อนำไปใช้ใน
ชีวิตประจำวัน ช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ และยังทำให้มีความเข้าใจ
ในความเป็นอยู่ที่ยากลำบาก ทำให้คิดถึงความแตกต่างระหว่างภัยในบ้าน นอกบ้าน รู้จักการอยู่เป็น
หมู่คณะ

1.2 โครงการสร้างเครือข่ายพิทักษ์เด็กและเยาวชนและครอบครัวในชุมชนเพื่อการ
ป้องกัน แก้ไข ฟื้นฟู สู่การพัฒนาเด็ก เยาวชนและครอบครัว โดยใช้รูปแบบชุมชนและสังคมเป็น
ฐานสำคัญ (Community-Based Programme) โดยการนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนิน
กิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับศาล เพื่อป้องกันดูแล เด็ก เยาวชนมิให้กระทำความผิด ตกเป็นเหยื่อ สามารถ
ทำให้เด็ก เยาวชน ฟื้นฟูได้รับการแก้ไขและพัฒนาตนเองให้อยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างกลมกลืน ไม่
กลับไปทำร้ายตนเอง ผู้อื่น ชุมชนและสังคมทั่วไปอีก โดยมีกลุ่มเป้าหมายได้แก่ผู้นำชุมชนที่
ตระหนักถึงการดูแลเด็กและเยาวชน จำนวน 97 คน มีผลสรุปความเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการดังนี้

ตารางที่ 4.8 การประเมินผลโครงการอบรมสร้างเครือข่ายชุมชน

วิทยากรและการจัดการ	ระดับความคิดเห็น		
	ดี	พอใช้	ควรปรับปรุง
1. ความเหมาะสมของวิทยากร	92.40%	5.06%	2.53%
2. ความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา	81.01%	17.72%	1.26%
3. ความเหมาะสมของสถานที่	78.48%	21.52%	0.00%
4. การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการอบรม	41.77%	20.63%	7.59%
5. ระยะเวลาในการอบรม	60.76%	39.97%	12.60%
ความรู้ที่ได้รับก่อนการเข้าร่วมอบรม	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. เรื่อง "ชุมชนเข้มแข็ง สร้างพลังแผ่นดิน"	39.24%	49.37%	11.39%
2. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานชุมชน	26.58%	56.96%	16.46%
3. ความรู้เกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น	30.38%	58.23%	12.66%
4. การที่ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล แก้ไข ปัญหาของเด็กและเยาวชน	54.43%	31.65%	13.92%
ความรู้ที่ได้รับหลังการเข้าร่วมอบรม	ระดับความคิดเห็น		
	มาก	ปานกลาง	น้อย
1. เรื่อง "ชุมชนเข้มแข็ง สร้างพลังแผ่นดิน"	81.01%	17.72%	1.26%
2. บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานชุมชน	53.16%	44.30%	2.53%
3. ความรู้เกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น	67.08%	31.64%	1.26%
4. การที่ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแล แก้ไข ปัญหาของเด็กและเยาวชน	69.62%	26.98%	3.79%
การแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน	ได้	ไม่ได้	ไม่แน่ใจ
1. ท่านคิดว่าจะสามารถดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนของท่านได้หรือไม่	86.07%	0.00%	13.92
2. หากศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ ต้องการให้ท่านเป็นเครือข่ายชุมชนเพื่อดูแลเด็กและเยาวชนท่านจะทำได้หรือไม่	88.60%	0.00%	11.39%

ที่มา: ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่, สำนักงานศาลยุติธรรม (2550)

จากตารางที่ 4.8 ผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการจัดโครงการอบรมสร้างเครือข่ายชุมชนมีความเหมาะสมของวิทยาการและการจัดการในระดับดีทั้งวิทยาการ เนื้อหาวิชา สถานที่ การดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการอบรม และระยะเวลาในการอบรม

ด้านความรู้ที่ได้รับก่อนการเข้าร่วมอบรมผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่มีความเห็นว่ามีรู้งานก่อนที่ได้รับการเข้าร่วมอบรมปานกลาง เรื่อง ชุมชนเข้มแข็ง สร้างพลังแผ่นดิน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานชุมชน ความรู้เกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น และชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน

ด้านความรู้ที่ได้รับหลังจากการเข้าร่วมอบรมพบว่าผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดมีความรู้เพิ่มขึ้นมาก เรื่อง ชุมชนเข้มแข็ง สร้างพลังแผ่นดิน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการประสานงานชุมชน ความรู้เกี่ยวกับปัญหาวัยรุ่น และชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชน

ด้านการแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดส่วนใหญ่มีความเห็นว่าจะสามารถดูแลเด็กและเยาวชนในชุมชนได้ และมีความต้องการเป็นเครือข่ายชุมชนเพื่อดูแลเด็กและเยาวชนได้

4.2 ทักษะของผู้เกี่ยวข้องหลักการพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรมแบบกระแสหลัก (แก้แค้นทดแทน) และกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์หัวข้อนี้ได้แบ่งการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ส่วน 1) กระบวนทัศน์แบบแก้แค้นทดแทน 2) กระบวนทัศน์แบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

4.2.1 กระบวนทัศน์แบบแก้แค้นทดแทน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความเห็นโดยรวมดังนี้

คำถามข้อที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทนที่ใช้เป็นเวลานานเป็นวิธีการในการดำเนินการพิจารณาการกระทำผิดของเด็กเยาวชนมาเป็นเวลานาน มีผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยรวมพอสรุปแต่ละกลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้สัมภาษณ์คือ ผู้พิจารณาและตัดสินคดีพิพาทภาคี คือกลุ่มผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบทั้งหมดจำนวน 6 คน มีความเห็นในลักษณะคล้ายคลึงกันว่า ในการพิจารณาคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด กระบวนทัศน์แบบแก้แค้นทดแทน จะไม่เป็นผลดีและไม่สอดคล้อง

กับปรัชญาหรือแนวคิดในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนซึ่งมุ่งหมายที่จะแก้ไข บำบัดฟื้นฟู ให้เด็กและเยาวชนกลับตัวเป็นพลเมืองดี และสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ เนื่องจากกระบวนการทัศนดังกล่าวมีจุดประสงค์ในการลงโทษให้สาสมกับความผิดมากกว่าจะมีการแก้ไขเยียวยา ในขณะที่เหตุแห่งกระทำผิดส่วนใหญ่ของเด็กและเยาวชนไม่ได้เกิดจากเจตนาร้ายที่จะต้องทดแทนให้สาสม แต่เกิดจากการด้อยวุฒิภาวะ รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ความอึกคะนอง และการเลี้ยงดูปลูกฝังแบบผิดๆ มากกว่า จึงเป็นการแก้ไขที่ไม่ตรงกับสาเหตุของปัญหาที่แท้จริง และวิธีการลงโทษเชิงแก้แค้นทดแทนนี้ไม่สามารถนำไปสู่การพัฒนาทั้งตัวผู้กระทำผิด และผู้เสียหาย แต่ยังก่อให้เกิดการแก้แค้นทดแทนกันต่อไป

กระบวนการเชิงแก้แค้นทดแทนเป็นการลงโทษจำเลยให้ทดแทนผลของการกระทำผิดให้ได้รับความทุกข์อย่างสาสม ในกรณีที่มีผู้เสียหาย ผลเสียกลับเกิดแก่ผู้เสียหายที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดของจำเลยเนื่องจากเมื่อผู้กระทำผิดถูกลงโทษแล้ว ผู้เสียหายกลับถูกละเลยไม่ได้รับการเยียวยาหรือบรรเทาผลร้ายใด ๆ ทำให้เกิดความสงสัยและข้อกังขาในกระบวนการยุติธรรมว่าสามารถสร้างความเป็นธรรมให้ทุกฝ่ายได้เพียงใด

อย่างไรก็ตามผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบส่วนใหญ่ยังมีทัศนะไปในทางสนับสนุนต่อการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทนว่า ยังมีส่วนดีและเหมาะสมที่จะต้องใช้อยู่ การกระทำผิดของผู้กระทำต่อรัฐโดยตรง หรือคดีที่มีผลต่อความมั่นคงของรัฐ หรือเป็นการกระทำที่เป็นภัยต่อสังคมโดยรวมซึ่งไม่อาจแก้ไขได้ เช่นการกระทำผิดที่เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดรายใหญ่ การประพาดมิชอบในระบบราชการ เป็นต้น

สำหรับการดำเนินในคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจะต้องมีการจำแนกหาสาเหตุและความรุนแรงของคดีและพฤติการณ์ของเด็กที่มีการกระทำผิดซ้ำๆ จนเป็นนิสัย ขาดต่อการเยียวยาหรือสิ่งแวดล้อมผู้ปกครองไม่เอื้อต่อการดูแลได้เอง เป็นอันตรายต่อสังคมโดยรวม กระบวนการลงโทษแบบเดิมก็ยังคงต้องนำมาใช้เพื่อป้องกันและยับยั้งในการกระทำผิดต่อไป

กลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มสหวิชาชีพ ประกอบด้วย เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการ ทนายความ ผู้อำนวยการประจำศาลเยาวชน ผู้อำนวยการสถานพินิจ และนักจิตวิทยา ผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน ผู้ให้สัมภาษณ์เกือบทั้งหมดมีความเห็นต่อกระบวนการทัศนแบบแก้แค้นทดแทนว่า ไม่เหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กและเยาวชนอยู่ในวัยที่มีวุฒิภาวะต่ำ ทำให้ไม่มีความสามารถในการคิดตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสมได้ ประกอบกับเด็กและเยาวชนคืออนาคตของชาติ การดำเนินการกับเด็กที่กระทำผิดก็ต้องมุ่งเน้นที่การแก้ไขและป้องกันพฤติกรรมที่เกิดการกระทำผิด โดยต้องค้นหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุการกระทำผิด พฤติการณ์แวดล้อมแห่งคดีและประวัติภูมิหลังของผู้กระทำผิด มาช่วยประกอบในการพิจารณา

กำหนดโทษให้เหมาะสมเป็นราย ๆ ไป และต้องเปิดโอกาสให้เด็กเยาวชนเหล่านี้มีโอกาสกลับตัว เป็นพลเมืองดีหรือกลับสู่สภาวะปกติในสังคมต่อไป ซึ่งการนำกระบวนการลงโทษแบบแก้แค้น ทดแทนมาใช้ อาจเป็นการมองมุมแคบ คือมองที่ตัวผู้กระทำความผิดแต่เพียงอย่างเดียว ลืมตระหนักใน เรื่องที่บริบทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตัวผู้กระทำความผิดเหล่านั้น ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน และสังคมที่จะ ได้รับผลกระทบด้วย ทั้งยังละเลยการดูแลผู้เสียหายที่เป็นผู้รับผลกระทบอันดับแรก หากได้มีการ เยียวยาชดเชยค่าเสียหายและสร้างความตระหนักให้ผู้กระทำความผิดรู้สึกสำนึกต่อผลการกระทำผิดของ ตนเอง และทำการดูแลโทษต่อผู้เสียหายโดยมีการชดเชยค่าเสียหาย และการดูแลโทษแล้ว ย่อมทำให้ ทั้งสองฝ่ายปรองดองและอยู่ในสังคมเดียวกันได้อย่างปกติสุข

แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นนักจิตวิทยากลับมีความเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมแบบแก้แค้น ทดแทนที่ใช้มาเป็นเวลานานนั้นเหมาะสมที่สุดที่จะนำมาใช้ในเวลานี้ เพราะง่ายและรวดเร็วและ เห็นผลเป็นรูปธรรม จึงมีความเหมาะสมที่จะใช้กับบุคคลทั่วไปที่ไม่สามารถปรับปรุงตนเองได้ โดยนักจิตวิทยาเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมแบบแก้แค้นทดแทนยังเหมาะที่จะนำมาใช้ในเวลานี้ โดยมองภาพรวมว่า บุคคลากรที่จะทำงานรองรับกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในปัจจุบันยังไม่ พร้อม แต่กระบวนการเดิมนี้นี้ใช้มานานแล้วได้ผล แล้วจึงเห็นว่าวิธีการนี้ดีกว่า

สำหรับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 3 ซึ่งเป็นผู้ปกครอง 5 คน เด็กและเยาวชน 5 คน กลุ่มนี้เห็นว่า การใช้กระบวนการแก้แค้นทดแทนกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดนั้นไม่เหมาะสม ด้วยประการทั้งปวง ผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มนี้มีมุมมองว่า เด็กและเยาวชนในวัยนี้ยังเป็นวัยที่ยังไม่สามารถ ควบคุมตัวเองได้ และไม่ได้เกิดมาแล้วถูกสั่งสอนให้เป็นผู้ร้าย หรือเกิดมาแล้วเป็นผู้ร้ายโดยสันดาน แต่เกิดจากสิ่งแวดล้อม สภาพปัญหาครอบครัว และการคบเพื่อนฝูงและพฤติกรรมในขณะนั้นไม่สามารถ รู้ผิดชอบชั่วดี ทำไปด้วยความซื่อซน หลงผิดไป การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับการแก้ไขย่อม ส่งผลดีต่ออนาคตเด็ก เพราะไม่ถูกตราหน้าว่าเคยต้องโทษ ดังนั้นเด็กควรได้รับโอกาสจากสังคม โดยการชดเชยค่าเสียหาย แก่ผู้เสียหาย หรือนำมาปรับความเข้าใจกัน เพราะในขณะที่เด็กกระทำความ ผิดอาจไม่เคยมีสาเหตุ โกรธเคืองกัน คู่กรณีต่างก็เป็นวัยรุ่นที่กระทำความผิดเพราะตามเพื่อน ดังนั้นการให้ โอกาสแก่ผู้กระทำความผิดได้กลับตัวเป็นพลเมืองดี จึงเป็นสิ่งที่ควรทำโดยมีเงื่อนไขให้มีการปรับปรุง ตนเองไม่ไปกระทำความผิดซ้ำอีก เพราะฝ่ายผิดก็ขอโทษ ฝ่ายผู้เสียหายก็เข้าใจเหตุกระทำผิดและให้อภัย กันแล้ว สังคมก็ย่อมกลับคืนสู่ปกติสุข ไม่ต้องมีการโกรธเคืองต่อกันในอนาคตและอาฆาตพยาบาท ต่อกันอีกต่อไปไม่จบสิ้น

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ปกครองมีความเห็นในเชิงสนับสนุนต่อกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ว่า จะทำให้เด็กและเยาวชนได้รับโอกาส โดยไม่ต้องถูกลงโทษ โดยให้ ส่งตัวไปฝึกและอบรม ย่อมได้รับการดูแลจากบิดา มารดา หรือผู้ปกครองอยู่ โอกาสที่เด็กและ

เยาวชนได้รับก็คือ ได้รับความอบอุ่นและการดูแลอย่างใกล้ชิดจากผู้ปกครอง ในขณะที่เดียวกัน ผู้ปกครองเองก็คิดได้จากเหตุการณ์ที่ถูกหลานกระทำผิด จะได้หันกลับมาดูแลอย่างใกล้ชิด และให้ความอบอุ่นเต็มเต็มในส่วนที่เด็กขาดหายไปว่าเกิดจากการกระทำของพ่อแม่ นอกจากนี้การที่ส่งเด็กคืนกลับมาดูแลเองย่อมเป็นผลดีมากกว่า ผู้ปกครองทุกรายไม่เคยทอดทิ้งเด็กและเยาวชน หากส่งไปฝึกและอบรม ก็ต้องไปเยี่ยมเยียนทุกสัปดาห์ และนำอาหารไปให้ ซึ่งการเดินทางนำอาหารไปให้ทุกสัปดาห์ เพราะเด็กและเยาวชนรู้สึกถูกทอดทิ้ง ทำให้สิ้นเปลืองทั้งเวลาทำมาหากิน และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

สำหรับในส่วนของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดจำนวน 5 ราย ที่ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลว่า การที่ส่งเด็กเข้าไปฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว สิ่งที่ได้รับจากการเข้าไปอยู่ข้างในคือการเรียนรู้วิธีการกระทำผิดแบบใหม่และรุนแรงเพิ่มขึ้นมาจากข้างใน และบางครั้งมีความรู้สึกกดดันสังคม ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นเด็กเยาวชน ยังมีความคิดว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม เช่น กรณีมีเมทแอมเฟตามีน ซึ่งเป็นยาเสพติดจำนวน 8 เม็ดไว้เพื่อเสพ หากเป็นผู้ใหญ่ศาลอาจให้โอกาสการลงโทษ แต่คดีเยาวชนบางคนก็ถูกส่งตัวฝึกอบรมด้วยเหตุผลที่ว่าถ้าอยู่ในชุมชนจะเสี่ยงต่อการกระทำผิดอีก ซึ่งกรณีดังกล่าวเด็กและเยาวชนไม่เข้าใจ และรู้สึกคับแค้นถึงขาดกระบวนการยุติธรรมว่าศาลไม่ให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชน จากความรู้สึกดังกล่าว ปัญหาการแก้ไขเด็กและเยาวชนจึงต้องเสาะแสวงหาวิธีการและรูปแบบที่จะต้องนำมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟู บำบัดเด็กและเยาวชนที่เหมาะสมต่อไป มากกว่าวิธีการลงโทษที่ใช้วิธีการแบบเดิม อาจจะไม่เหมาะสมในระยะสั้น แต่มีผลกระทบต่อสภาพจิตใจ สังคมครอบครัวและอนาคตของเด็กและเยาวชนในระยะยาวได้

คำถามข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้สอบถามทัศนะเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทน สามารถช่วยแก้ไขปัญหายาอาชญากรรม และทำให้ผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไขฟื้นฟู และป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำซ้ำได้หรือไม่ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นโดยรวมพอสรุปดังนี้

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้พิพากษาให้ความเห็นว่า แนวคิดกระบวนการยุติธรรมแบบแก้แค้นทดแทน เน้นเรื่องการตัดโอกาสการกระทำผิดของผู้กระทำผิด และการลงโทษเพื่อให้เจ็บปวด โดยในปัจจุบันเรือนจำส่วนใหญ่ได้ทำควบคู่ไปกับการแก้ไขฟื้นฟูไม่ให้ผู้กระทำผิดหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ส่วนการกระทำผิดซ้ำของนักโทษขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น สภาพของครอบครัว ฐานะ อาชีพ สิ่งแวดล้อม และปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ สิ่งที่สำคัญอยู่ที่จิตใจของผู้กระทำผิด นั่นเองว่า กระทำผิดโดยสันดานหรือไม่ หรือกระทำไปเพราะสภาพแวดล้อมบังคับ หรือทำไปแบบ

รู้เท่าไม่ถึงการ สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดว่า ผู้กระทำผิดมีโอกาสเสี่ยงกระทำผิดซ้ำอีกหรือไม่
 ลำพังการลงโทษที่รุนแรงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ไขการกระทำผิดซ้ำได้

สำหรับแนวคิดในการลงโทษเด็ก ตามแนวคิดสากลเด็กจะได้รับการคุ้มครอง โดยเฉพาะ
 อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ได้ให้ความสำคัญแก่เด็กทุกประเภท ทุกเชื้อชาติ ศาสนา ไม่เลือกปฏิบัติ
 เพราะถือว่าเด็กเป็นผู้ด้อยด้วย อายุ สติปัญญา และความยังกิด ดังนั้น แนวคิดแบบแก้แค้นทดแทน
 จึงไม่สามารถนำมาใช้กับการกระทำผิดของเด็กได้ ส่วนใหญ่มักจะใช้วิธีการแก้ไข บำบัดฟื้นฟู หรือ
 นำวิธีการสำหรับเด็กมาใช้แทนการลงโทษ เว้นแต่เด็กหรือเยาวชนที่มีพฤติกรรมเลวร้าย หรือมีอายุ
 และพฤติกรรมใกล้เคียงกับผู้ใหญ่ หรือกระทำผิดในลักษณะเป็นขบวนการที่ร้ายแรงหรือแก๊งกวนเมือง

แต่อย่างไรก็ตามสำหรับเด็กและเยาวชนแล้ว วิธีการแก้ไขดังกล่าว เป็นการแก้ไขปัญหาที่
 ปลายเหตุมากกว่า ไม่ได้แก้ไขให้ตรงกับปัญหา และไม่ใช่วิธีแนวทางแก้ไขที่ยั่งยืน โดยเฉพาะเด็ก
 และเยาวชนที่ด้อยวุฒิภาวะ อาจเกรงกลัวการลงโทษทัณฑ์บ้าง แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ไม่อาจดึงเด็กและ
 เยาวชนเหล่านั้นให้ออกวงจรการกระทำผิดได้ เพราะความเป็นเด็กที่ด้อยการศึกษา ด้อยวุฒิภาวะ และ
 ด้อยประสบการณ์ จึงอาจถูกชักจูงหรือหลอกล่อให้กระทำผิดได้โดยรู้เท่าไม่ถึงการ

สำหรับกลุ่มสหวิชาชีพ ที่ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า ปัญหาอาชญากรรมมีพื้นฐานจาก
 พฤติกรรมและจิตใจหรือระดับความตระหนักรู้ของบุคคลเป็นส่วนใหญ่ โดยปัจจัยเอื้อจาก
 สภาพแวดล้อมและสถานการณ์ในขณะนั้นเป็นตัวกระตุ้น จึงแสดงพฤติกรรมที่เป็นข้ออ้างของ
 สังคม กระบวนการยุติธรรมกระแสหลักจะสามารถช่วยแก้ไขและป้องกันการกระทำผิดซ้ำได้
 หรือไม่ขึ้นอยู่กับคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลมากกว่าเกิดจากความรู้สึกรับกับการกระทำ
 ต่างตอบแทน หรือบทลงโทษตามกฎหมายโดยเฉพาะการนำมาใช้แก้ไขการกระทำผิดของเด็กและ
 เยาวชน หากใช้วิธีปฏิบัติด้วยความรุนแรงแล้ว เด็กหรือเยาวชนที่ยังด้อยด้วยวุฒิภาวะอาจได้เรียนรู้
 และซึมซับต่อพฤติกรรมก้าวร้าวมากขึ้นเนื่องจากวัยของเด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการอบรม
 อย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอจากผู้ใหญ่ หากต้องปฏิบัติด้วยกระบวนการแก้แค้นทดแทน ขาดการ
 ชี้แนะทางด้านจริยธรรม คุณธรรมแยกแยะความผิดชอบชั่วดีอย่างชัดเจนด้วยตนเอง ก็มีโอกาสูงที่
 จะหวนกลับมากระทำผิดซ้ำได้อีก

แต่นักจิตวิทยาซึ่งอยู่ในกลุ่มสหวิชาชีพ มองว่า การใช้กระบวนการแบบแก้แค้นทดแทน
 ใช้ได้ผลรวดเร็ว เพราะก่อให้เกิดการเกรงกลัว แต่วิธีการแก้ไขแบบฟื้นฟู ถ้าจะทำได้ต้องใช้เวลานาน
 ซึ่งถ้าหากแก้ไขได้จะทำให้ผู้กระทำผิดเข้มแข็ง เป็นการแก้ที่ยั่งยืนกว่า

คำถามข้อที่ 3 ผู้วิจัยได้สอบถามเกี่ยวกับแนวทางของกระบวนการยุติธรรมเชิงแก้แค้นทดแทน (กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก) ที่ได้นำมาใช้เป็นวิธีการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด จะนำมาใช้ต่อไปได้หรือไม่ สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานของเด็กและเยาวชนได้เพียงใด

ต่อคำถามที่ว่า ก) วิธีการเดิม คือการนำเด็กมาดำเนินคดีตามขั้นตอนคือ ส่งผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวน ส่งต่อพนักงานอัยการสั่งฟ้อง ส่งศาลเพื่อพิจารณาพิพากษา ศาลส่งฝึกและอบรมในสถานพินิจหรือศูนย์ฝึกฯ ยังสมควรใช้หรือไม่

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้พิพากษาได้ให้ความเห็นโดยสรุปว่า กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ยังใช้ได้อยู่สำหรับความผิดบางประเภทที่ผู้กระทำความผิดมีพฤติกรรมรุนแรง ไม่มีผู้ดูแลมักกระทำความผิดซ้ำ เพราะขาดโอกาสทางสังคม จึงมีความจำเป็นที่รัฐจะต้องเข้ามาดูแล ในการควบคุมจำกัดอิสรภาพ แต่ต้องควบคุมในสถานที่ที่เหมาะสม เช่น สถานพินิจ หรือศูนย์ฝึกและอบรม หรือสถานกักและอบรม ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมแห่งคดี ดังนั้น วิธีการส่งเด็กฝึกและอบรมยังสมควรใช้ต่อไป แต่ต้องผ่านการกลั่นกรองโดยการจำแนกสืบค้นหาสาเหตุการกระทำความผิด เพื่อจะเลือกการส่งเด็กหรือเยาวชนไปสู่ระบบปิดอย่างเหมาะสมด้วย

สำหรับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก เช่น การหันเหคดีออกจากระบบในชั้นของสถานพินิจและอัยการ โดยการควบคุมของศาลนั้น น่าจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ได้ ซึ่งจะต้องกำหนดกรอบแห่งคดีให้ชัดเจนว่า ความผิดประเภทใดบ้างที่จะหันเหคดีออกจากระบบได้ ในปัจจุบันที่มีกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 63 กำหนดเฉพาะความผิดมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี เท่านั้น และไม่ได้อยู่ในการควบคุมดูแลของศาล นอกจากนี้กลุ่มผู้พิพากษายังให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการคดี ตามกระบวนการทัศน์ใหม่ ในแนวคิดเชิงสมานฉันท์ ตาม มาตรา 95 มีการเลื่อนคดีของศาลเพื่อจัดการแก้ไข พื้นฟู การกระทำความผิดของเด็กหรือเยาวชนก่อนพิพากษา ซึ่งเลือกใช้ระบบเปิดเป็นส่วนใหญ่ ส่วนระบบปิดในการส่งเด็กเข้าฝึกอบรมให้เป็นทางเลือกสุดท้าย

ในส่วนของผู้ให้สัมภาษณ์กลุ่มวิชาชีพ ได้ให้ความเห็นสอดคล้องกันกับกลุ่มผู้พิพากษาว่า กระบวนการแบบเดิมยังมีความจำเป็นอยู่ การใช้กระบวนการยุติธรรมชุมชน ยังไม่พร้อมไม่ว่าจะเป็นบุคลากร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำถามที่ว่า ข) เด็กและเยาวชนกระทำผิดและถูกศาลกำหนดวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูตามระดับความรุนแรงของคดีนั้น สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานของเด็กและเยาวชนได้มากน้อยแค่ไหน

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มผู้พิพากษาให้ความเห็นว่า ระดับความรุนแรงของคดีที่เด็กและเยาวชนกระทำไม่ใช่ปัจจัยที่กำหนดโทษหนักเพียงใด ในทางปฏิบัติการใช้ดุลพินิจของศาลส่วนใหญ่ใช้อยู่ 2 ทาง คือ

1) ในความผิดเล็กน้อยไม่รุนแรง สืบเสาะแล้ว พฤติการณ์แห่งคดี สภาพแวดล้อมเด็กและเยาวชนอยู่ในสภาพที่แก้ไขได้ ศาลจะใช้ทางเลือก ในการว่ากล่าวตักเตือน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 (1), รอการลงโทษ และคุมประพฤติ

2) ในกรณีที่กระทำผิดร้ายแรง หรือมีพฤติกรรมที่ไม่สามารถจัดการตาม (1) ได้แล้ว ศาลมักจะส่งไปฝึกและอบรม ที่ศูนย์ฝึกและอบรมของกรมพินิจคุ้มครองเด็ก กระทรวงยุติธรรม

การกำหนดวิธีการแก้ไขฟื้นฟูแต่ละประเภท ตามลักษณะของคดี ในชั้นแรก หากคดียังอยู่ในการดูแลของศาล การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานของเด็กและเยาวชน จะเป็นไปในแนวทางที่ดี เพราะเป็นความเชื่อในเชิงจิตวิทยาของเด็กและเยาวชนว่า จะได้รับความเมตตาจากศาล หากได้ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด โดยเฉพาะกฎหมายได้กำหนดให้ศาลเยาวชนและครอบครัวสามารถแก้ไขคำพิพากษาหรือคำสั่ง ในการใช้วิธีการสำหรับเด็ก สามารถเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขของการฝึกและอบรมได้

ปัญหาของการฝึกและอบรมไม่ว่าในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานหรือการส่งฝึกอบรมจริง ปัญหาเกิดจากระยะเวลาการฝึกอาจไม่เหมาะสม หรือช่วงจังหวะเวลาที่ไม่เหมาะสม เพราะสถานพินิจ หรือศูนย์ฝึกไม่มีหลักสูตรตรงกับความต้องการของศาลที่ต้องการจัดให้กับเด็กและเยาวชน เพราะขาดงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวข้องและต่อเนื่อง ขาดการติดตามดูแลที่ต่อเนื่องจากครอบครัวชุมชน จึงมักไม่ได้ผลในทางปฏิบัติ

ปัญหาของเด็กและเยาวชนเกิดจากพฤติกรรมเบี่ยงเบนเมื่อออกจากสถานพินิจ หรือออกจากศูนย์ฝึกและอบรม บุคคลเหล่านั้นส่วนใหญ่ไม่มีที่พักพิง รัฐไม่มีงบประมาณและกำลังคนเพียงพอในการจัดการ เด็กเหล่านั้นกลับไปสู่สิ่งแวดล้อมเดิม ๆ อีก อยู่ในสังคมที่มีความเสี่ยงเหมือนเดิม และมีสิ่งเร้าให้เด็กกระทำผิดได้ง่าย โอกาสเด็กกระทำผิดซ้ำจึงเกิดขึ้นได้สูงมาก

กลุ่มผู้พิพากษาสมทบเห็นว่า เมื่อได้รับการฝึกอบรมแล้ว หากได้รับการดูแลจากครอบครัวอย่างต่อเนื่อง โอกาสกลับมากระทำผิดอีกจะมีน้อย

กลุ่มสหวิชาชีพมองว่า การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กหรือเยาวชน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง อาทิบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็ก กระบวนการปฏิบัติต่อเด็ก บริบทสิ่งแวดล้อม เด็กเยาวชน

จะซึมซับพฤติกรรมเรียนแบบจากสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตนเองได้ แต่บางส่วนเมื่อหวนกลับไปสู่สภาพแวดล้อมเดิมอีก โดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับยาเสพติด เด็กจะมีความยับยั้งใจได้ยาก ก็จะหวนกลับไปกระทำผิดอีก

ต่อข้อคำถามที่ว่า (ค) เด็กเหล่านั้นเห็นคุณค่าของการศึกษาและการฝึกอาชีพในศูนย์ฝึกอบรม (สถานพินิจเดิม) หรือไม่เพราะเหตุใด

ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นโดยสรุปว่า การศึกษาและอาชีพเป็นองค์ประกอบหนึ่งของอนาคต ก่อนที่เด็กจะเห็นคุณค่าของการศึกษา หรืออาชีพ หรือเป้าหมายของชีวิต เด็กควรต้องเรียนรู้จักตัวเองก่อน ว่าต้องการชีวิตแบบไหน หากเด็กยังไม่พร้อม ยังไม่รู้จักตัวเอง การจัดการศึกษาหรืออาชีพบนพื้นฐานของความไม่พร้อมของผู้เรียนหรือผู้ฝึก ย่อมเกิดความล้มเหลวอย่างสิ้นเชิง หากเป็นกรณีที่เด็กมีความพร้อมในการเรียนรู้และยังขาดปัจจัยสนับสนุน ต้องเป็นความรับผิดชอบของหน่วยงานที่ต้องจัดหาวิทยากรให้เหมาะสม หรือดำเนินการให้เด็กและเยาวชนนั้นได้รับการศึกษาหรือฝึกอาชีพ ตามที่เด็กสนใจหรือถนัด วิธีการที่จัดการกับเด็กต้องเป็นวิธีการที่ยืดหยุ่น โดยคำนึงถึงอนาคตของเด็กที่จะได้รับการพัฒนาในอนาคต

ผู้พิพากษาท่านหนึ่งมีความเห็นว่า จากประสบการณ์ที่ส่งเด็กฝึกอบรม ยังมีการกระทำผิดซ้ำมาก แสดงให้เห็นว่าการส่งฝึกอบรมไม่สามารถขัดเกลาแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ หรือถ้าพิจารณาอีกมุมหนึ่ง เด็กหรือเยาวชนที่ได้รับการฝึกอบรม ไม่ได้เห็นคุณค่า และแทบจะไม่ได้อะไรจากการฝึกอบรมเลย บางกรณีการฝึกอบรมยิ่งจะซ้ำเติมและตอกย้ำความรู้สึกลึกซึ้งของเด็กว่า เคยเป็นเด็กที่มีประวัติไม่ดีมาก่อน จนเด็กหมดแรงจูงใจให้กลับตัวเป็นพลเมืองดี เพราะกระแสสังคมเรายังไม่ได้ให้โอกาสแก่คนที่เคยมีประวัติในการกระทำผิดในการกลับตัวเข้าสู่สังคมเท่าที่ควร

แต่เด็กส่วนหนึ่งหรืออาจเป็นส่วนใหญ่ของผู้กระทำผิดมักเป็นเด็กที่ขาดโอกาสในเรื่องเศรษฐกิจ และครอบครัว การนำคุณค่าของการฝึกอบรมไปใช้จึงอาจเกิดขึ้นได้น้อย เพราะขาดการดูแลของรัฐซึ่งขาดตอนไป ไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะเด็กหรือเยาวชนอาจกลับไปอยู่กับสังคมและสิ่งแวดล้อมเดิม อยู่กับปัจจัยเสี่ยงต่างๆ รัฐจึงควรมีระบบติดตามดูแลเป็นระยะ เพื่อปลูกฝังคุณค่าต่างๆ ที่ได้รับมานำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตของเขาเหล่านั้น

ผู้พิพากษาสมทบยังมีความเห็นว่าเยาวชนที่ไปอยู่ศูนย์ฝึกอบรมไม่ค่อยเห็นคุณค่าของการฝึกอบรมเท่าที่ควรเพราะมีสาเหตุมาจาก

1) วิชาชีพหรืออาชีพที่จัดให้ในศูนย์ฝึก ไม่ตรงกับความต้องการของเด็กเยาวชนไม่มีโอกาสเลือก เพราะจะฝึกตามที่ศูนย์ฝึกกำหนด ทำให้ผู้ถูกฝึกถูกบังคับเลือก

2) วัสดุและอุปกรณ์ไม่พร้อม ตลอดจนครูฝึกมีทักษะและความเชี่ยวชาญน้อย ไม่ใช่มืออาชีพ การฝึกขาดแรงจูงใจ ประกอบกับการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการฝึก ผู้สอนจากภายนอกมีน้อย

3) ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติ ทำให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ แต่ขาดความชำนาญ เมื่อออกจากศูนย์ฝึกไปแล้วไม่สามารถประกอบอาชีพได้อย่างจริงจัง

4) เนื่องจากเจ้าหน้าที่ศูนย์ฝึกมีไม่เพียงพอ ทำให้การขาดเรียนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพราะเจ้าหน้าที่ติดภารกิจอื่น หรือติดประชุม

สำหรับกลุ่มผู้ปกครองและเยาวชนเห็นว่า เป็นเพียงบางส่วนเท่านั้นที่เห็นคุณค่า เพราะเหตุปัจจัยอยู่ที่ตัวเด็กและเยาวชนเองว่ามีประวัติดีหรือไม่ อุปนิสัยส่วนตัวว่าเป็นผู้สนใจในการเห็นคุณค่าของการฝึกอบรมหรือไม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความถนัด ความชอบ ความสนใจของเด็กเหล่านั้นด้วย

คำถามข้อ 4.2.2 ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการกระบวนการทบทวนทัศนคติแบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ว่า

คำถามข้อ 1) เกี่ยวกับแนวคิดและหลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ที่หลาย ๆ ประเทศนำมาใช้แทนกระบวนการยุติธรรมแบบแก้แค้นทดแทน

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดได้ให้ความเห็นพอสรุปได้ดังนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นด้วยที่นำแนวคิดและหลักการกระบวนการทบทวนทัศนคติแบบความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ เพราะเป็นผลดีแก่ผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรมให้ได้รับการบรรเทาความเสียหาย ในขณะเดียวกันเป็นการบูรณาการผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคมแทนการที่มุ่งการลงโทษ โดยเฉพาะกลุ่มผู้พิพากษา เห็นว่า ในปัจจุบันแนวคิดในทางอาชญาวิทยามีมุมมองไม่ได้เน้นเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิดเพียงอย่างเดียว แต่ได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดในการค้นหาสาเหตุการกระทำความผิด และมองไปถึงพฤติกรรมแห่งคดี เพื่อวิเคราะห์ในการกำหนดโทษให้เหมาะสมกับการกระทำความผิด

ผู้ให้สัมภาษณ์ยังได้ให้ความคิดเห็นว่า หลักและแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นแนวคิดยุคใหม่มีการกล่าวอ้างกันว่าเป็นหลักการของยุติธรรมทางเลือกที่นำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาคดีอาชญากรรมที่ผู้กระทำความผิด โดยมองไปที่ผู้กระทำความผิด ผู้เสียหายที่ต้องได้รับการเยียวยา และสังคมที่มีการสมานฉันท์ไปพร้อมๆกัน ไม่ได้มุ่งที่ตัวจำเลยเพียงอย่างเดียวว่าจะมีแนวทางแก้ไขอย่างไรเพื่อไม่ให้จำเลยหวนกลับมากระทำความผิดอีก จึงไม่ได้มองที่การแก้แค้นทดแทน หรือทำให้จำเลยหวาดกลัวแต่เพียงอย่างเดียว แต่กระบวนการยุติธรรมแนวนี้ก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย

ข้อดี คือ กระบวนการยุติธรรมทางเลือกนี้ อาจมองว่าเป็นการแก้ปัญหาแบบเบ็ดเสร็จในคราวเดียวกัน ที่ทั้งตัวจำเลยที่ต้องทำให้จำเลยรู้สึกถึงผลการกระทำของตน และเข้าช่วย

บรรเทาความเสียหายอย่างไรบ้าง ผู้เสียหายซึ่งแต่เดิมไม่ค่อยมีบทบาทต่อกระบวนการยุติธรรม กลับมาเป็นศูนย์กลางของกระบวนการ นอกจากนี้ยังดึงชุมชนและสังคมเข้ามารับรู้และร่วมกัน แก้ไข และต้องรับผิดชอบในฐานะที่ผู้กระทำผิดและผู้เสียหายก็เป็นหน่วยหนึ่งของสังคมนั่นเอง

แต่ข้อเสียของกระบวนการยุติธรรมแบบนี้คือ อาจมีข้อจำกัดในบางคดีที่ไม่เหมาะสมใน การนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้ ไม่สามารถใช้ได้ครอบคลุมทุกคดี อาจเป็นช่องทางให้คนรวย หรือมีเงิน ใช้เงินในกระบวนการดังกล่าวเป็นเครื่องมือ โดยตนเองไม่ต้องรับโทษ โดยไม่มีความ จริงใจในการสำนึกต่อความผิด หรือทำเพราะเพื่อเห็นแก่สังคมส่วนรวม

สำหรับผู้อำนวยการสถานพินิจมีความเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ได้เห็น ความเป็นเพื่อน การเอื้ออาทร การยกโทษ การให้อภัย สานความสัมพันธ์ภาพกับชุมชน บุคคลรอบ ข้างได้ช่วยกันดูแลช่วยเหลือ

ในส่วนของผู้พนักงานตำรวจและพนักงานอัยการให้ความเห็นว่า กระบวนการดังกล่าวมี ข้อจำกัดในความผิดบางประเภทไม่น่าจะนำมาใช้กับความผิดที่เกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด คดีที่ควรนำมาใช้คือ คดีที่เกิดขึ้นในระหว่างคนในครอบครัว ชุมชน แบบที่สังคมมี ส่วนร่วมกัน หรือคดีที่เกิดจากความพลั้งเผลอหรือกระทำโดยประมาทหรือโดยไม่ตั้งใจ สังคมพร้อมที่ จะให้อภัย

แต่ผู้พิพากษาท่านหนึ่งกลับมีความเห็นว่า ไม่เห็นด้วยในบางประเด็นเนื่องจาก กระบวนการนี้มีข้อจำกัด มิใช่ว่าเมื่อจำเลยชดใช้ค่าเสียหายและขอขมาผู้เสียหายจนพอใจแล้ว ชุมชนจะให้โอกาสเสมอ เป็นหนทางให้คนมีเงินใช้โอกาสในกระบวนการนี้ในการบรรเทาความ เสียหายแล้วมีอภิสิทธิ์ดีกว่าบุคคลอื่น

คำถามข้อ 2) การที่กระบวนการยุติธรรมไทยจะนำแนวคิดและหลักการของกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้เห็นด้วยหรือไม่ เพราะเหตุใด

ต่อข้อคำถามนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดได้แสดงความเห็นด้วยพอสรุปได้ดังนี้

กลุ่มผู้พิพากษา ผู้พิพากษาสมทบ เห็นด้วย เพราะกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ไม่ได้มีแนวคิดให้หน่วยงานใด หน่วยงานหนึ่งรับผิดชอบแต่เพียงหน่วยงานเดียว แต่เป็นการร่วมมือ ร่วมใจแบบบูรณาการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่า เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงาน อัยการ ศาล ตลอดจน จำเลย ผู้เสียหาย และชุมชน ต้องมีส่วนในการแก้ปัญหา โดยเน้นการแก้ไข ปัญหาผู้กระทำผิด หรือจำเลยเป็นการเฉพาะราย โดยศาลเยาวชนและครอบครัวจะเป็นศูนย์กลาง ประสานงาน ในการสร้างกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ

ถือได้ว่าเป็นการยกระดับความยุติธรรมขึ้นอีกระดับหนึ่ง โดยนอกจากสามารถบรรเทาผลร้ายให้แก่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายแล้ว กระบวนทัศน์ดังกล่าวยังมุ่งหมายให้มีการประนีประนอมโดยให้มีการสนทนาต่อรอง เพื่อจัดปัญหาความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นต่อไปได้อีกด้วย ทำให้คู่กรณีกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างไม่มีข้อกังขา

ในอดีตกระบวนการยุติธรรมให้ความสำคัญกับจำเลย แต่ละเลยผู้เสียหาย ดังนั้น การที่ให้จำเลยมีส่วนในการเยียวยาผู้เสียหาย ไม่ว่าในเรื่องเงินเพื่อบรรเทาความเสียหายแล้ว ยังมีส่วนของจิตใจที่ผู้เสียหายต้องได้รับการฟื้นฟูด้วย

กลุ่มสหวิชาชีพ มองว่า การนำกระบวนการดังกล่าวมาใช้นั้นเหมาะสม เพราะมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์ทุกคนไม่มีใครเกิดมาอยากเป็นคนเลวหรือคนไม่ดี แต่เกิดจากการพลัดพลั้งกระทำผิด ก็อยากให้ผู้เกี่ยวข้องยกโทษให้ ให้อภัยและผู้กระทำจะได้ระมัดระวังแก้ไขตนเอง อยากใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขด้วยมิตรภาพ

กระบวนการดังกล่าวจะต้องอาศัยความร่วมมือที่ดีของผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และชุมชน จึงจะได้ผลดีในชุมชนที่เข้มแข็ง แต่จะมีจุดอ่อนในสังคมชุมชนที่อ่อนแอช่วยเหลือชุมชนตนเองไม่ได้

คำถามข้อ 3) วิธีการนี้จะช่วยแก้ไข ปัญหาอาชญากรรมและทำให้ผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไข ฟื้นฟู และแก้ไขผู้กระทำผิดไม่ให้กระทำผิดซ้ำอีกได้หรือไม่ โดยเฉพาะการนำมาปรับใช้กับกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็ก ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นพอสรุปได้ดังนี้

กลุ่มผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบให้ความเห็นว่า การแก้ไข ฟื้นฟู ผู้กระทำผิด โดยกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ นับว่าเป็นแนวคิดใหม่ที่น่าสนใจนำมาใช้แบบบูรณาการนอกจากนั้น การแก้ไขเด็กและเยาวชนแล้ว ยังทำควบคู่ไปกับการดูแลผู้เสียหายหรือเหยื่อ กับให้กลุ่มเครือข่ายที่เป็นสหวิชาชีพเข้ามาดูแล และบางครั้งยังต้องให้ประชาสังคมเข้าช่วยเหลือด้วย ไม่ได้ปล่อยให้เด็กและเยาวชนถูกแก้ไขโดยโดดเดี่ยว

แนวคิดนี้จึงเหมาะสมกับการนำมาใช้กับการกระทำผิดของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กกระทำผิด โดยมีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม ไม่ได้เป็นอาชญากรโดยสันดาน สอดคล้องกับแนวคิดปญญาสากล่าวด้วยสิทธิเด็ก

กลุ่มสหวิชาชีพเห็นด้วย โดยให้ความเห็นว่า การกระทำผิดซ้ำมีปัจจัยทางสังคมและจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้องมาก ต้องแยกวิเคราะห์เป็นรายๆ ไป โดยมากเด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ห่อหุ้มความรับผิดชอบ ยังชอบที่จะอยู่กับความสนุกเพลิดเพลิน เทียวเตร่ ยังไม่สามารถรับผิดชอบได้อย่าง

สิ้นเชิง โดยเฉพาะอยู่กับครอบครัวที่บิดามารดาไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนหรือใกล้ชิด ยังอยู่ในสภาพยากแค้นหรือคบเพื่อนไม่ดี อยู่ในสภาพสังคมไม่ดี โอกาสก่อเหตุเสียหายจะมีมาก

ดังนั้น ในการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน จะต้องวิเคราะห์ถึงสาเหตุการกระทำผิด ซึ่งศึกษาในฐานะเป็นปัจเจกบุคคล เพื่อหาหนทางเยียวยาแก้ไขที่ถูกต้อง กระบวนการขัดเกลาเด็กจึงต้องเป็นกระบวนการเยียวยาที่มีได้มุ่งถึงการลงโทษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

4.3 แนวทางการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

จากการที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ได้นำวิธีการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาปรับใช้เพื่อเป็นกระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยแยกเป็นประเด็นดังนี้

4.3.1 กระบวนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู ใช้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและมีคดีมาสู่ศาล ถ้าผู้ถูกฟ้องรับสารภาพแล้ว ให้ผู้พิพากษามีคำสั่งเลื่อนการอ่านคำพิพากษาออกไปก่อน และมีคำสั่งให้ผู้พิพากษาสมทบทำการจำแนก สืบค้นหาสาเหตุการกระทำผิด ความรุนแรงของพฤติกรรมในการกระทำผิด และเสนอแนวทางแก้ไขเด็กและเยาวชนให้ตรงกับสาเหตุและพฤติกรรม ต่อผู้พิพากษาเพื่อให้มีคำสั่งให้ดำเนินการแก้ไขต่อไป เห็นด้วยกับวิธีการนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสามกลุ่ม คือผู้พิพากษาและกลุ่มสหวิชาชีพและผู้ปกครอง ต่างมีความเห็นเหมือนกันว่า เห็นด้วยกับกระบวนการนี้อย่างยิ่ง เพราะการแก้ไขปัญหการกระทำผิดของเด็ก ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กและเยาวชนด้วย ดังนั้นเด็กและเยาวชนควรได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์เพื่อให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการลงโทษ และในการพิจารณาคดีให้คำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ ภาวะแห่งจิตของเด็กซึ่งแตกต่างออกไปแต่ละคนด้วย ดังนั้น กระบวนการจำแนกและสืบค้นหาสาเหตุการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น เพื่อศาลจะได้เลือกวิธีการแก้ไขการกระทำของเด็กได้ถูกต้อง

การจำแนกสืบค้นหาสาเหตุการกระทำผิด เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของการกระทำผิด ทราบถึงผู้เสียหายได้รับความเสียหายอย่างไร แค่ไหน สอดคล้องกับแนวคิดพื้นฐานของมนุษย์ที่ว่า ไม่มีใครอยากทำผิด มนุษย์ชอบรวมอยู่เป็นสังคม ไม่สามารถอยู่ลำพังโดดเดี่ยวได้ จำเป็นต้องมีกฎเกณฑ์ของสังคมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน เนื่องจากเด็กเยาวชนอยู่ในภาวะที่หย่อนต่อวุฒิภาวะ จึงต้องได้รับการแก้ไขช่วยเหลือให้ถูกต้องกับสภาพปัญหา

หลังจากจำแนกสืบค้น โดยมอบหมายให้ผู้พิพากษาสมทบทำการจำแนกสืบค้น มิใช่กระบวนการที่กระทำในห้องพิจารณา ผู้พิพากษาสมทบจะทำการคุ้นเคยกับเด็ก เยาวชน ผู้ปกครอง

ให้ความเป็นกันเอง สร้างความไว้วางใจเชื่อใจต่อกัน เด็กสามารถพูดคุยและให้ข้อมูลที่เป็นความจริงมากกว่าที่ให้ต่อพนักงานอื่นหรือศาล ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาวิเคราะห์ให้ทราบถึงสาเหตุปัญหา แล้วค้นหาแนวทางแก้ไขต่อไป

ผู้วิจัยได้สอบถามความเห็นจากผู้ให้สัมภาษณ์ต่อไปว่า วิธีการดังกล่าวสามารถแก้ไขสาเหตุของการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนได้หรือไม่ อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า สามารถแก้ไขได้เพราะ กระบวนการดังกล่าว จะเอื้อต่อการแก้ไขสาเหตุของการกระทำผิด การให้โอกาสมีบุคคลที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสพบปะประชุม เพื่อให้เด็กได้รับฟัง รับทราบมุมมองความคิดอันหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ให้โอกาสเด็กรับทราบปัจจัยในพฤติกรรมความรู้สึกรักของทุกฝ่าย นอกจากนี้สายสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูจากผู้ปกครองในครอบครัว ความห่วงใยของครอบครัว ชุมชน จะเป็นปัจจัยให้การแก้ไขปัญหาลูกหลานประสบความสำเร็จได้

ในส่วนของผู้พิพากษาสมทบท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นว่า วิธีเลื่อนการอ่านคำพิพากษาออกไปก่อน เป็นการให้โอกาสเยาวชนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือเข้ารับอบรมในโอกาสต่าง ๆ ทำให้เยาวชนเหล่านั้นตระหนักถึงว่าตนเองยังมีผู้อื่นให้ความช่วยเหลือ ให้ความรักความห่วงกังวล ทำให้เด็กเยาวชนเห็นคุณค่าของตนเองและเห็นว่าสังคมยังให้โอกาสแก่ตน ประกอบผู้ปกครองยังมีความห่วงใย ทำให้สามารถโน้มน้าวให้เด็กเยาวชนเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรมของตนเองได้ เพื่อคนที่ตนเองรักและผู้อื่นที่เอื้ออาทร จากประสบการณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลว่ามีเด็กเยาวชนที่ทิ้งการเรียนกลับไปเรียนต่อ หรือหางานที่เป็นกิจลักษณะทำ เลิกคบเพื่อน ไม่ดี บางครั้งผู้ปกครองเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมใหม่ให้ ให้ห่างจากกลุ่มเพื่อนหรือสภาพแวดล้อมเก่า เด็กเยาวชนก็สามารถปรับตัวได้ง่ายขึ้น

ผู้พิพากษาท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า เมื่อเลือกการแก้ไขเด็กและเยาวชนได้ถูกต้องแล้ว เหมือนกับการรักษาโรคอย่างถูกต้องวิธีตรงกับโรค กระบวนการต่อมาคือกระบวนการรองรับการแก้ไข จะต้อง มีหน่วยงานหรือองค์กรมาสนับสนุน หรือแม้แต่ภาคเอกชนหรือชุมชนต้องให้การสนับสนุนเช่นเดียวกัน เพราะการรองรับในการดูแลเด็กหลังจากศาลปล่อยตัวไปเป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด ที่จะทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้หรือไม่

อย่างไรก็ตามผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นตำรวจท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ถึงอย่างไรก็ยังคงต้องใช้แบบจำกัดประเภทคดี และบางเรื่องการป้องกันความปลอดภัยของสังคม ก็เป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง ผู้ปฏิบัติต้องมีความรอบคอบในการนำมาใช้ด้วย

คำถามที่ผู้ได้สอบถามต่อไปนี่คือ กรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมไม่รุนแรง และสาเหตุของการกระทำผิดไม่ได้เกิดจากครอบครัว ให้ผู้พิพากษาสมทบสามารถเสนอให้ศาลมีคำสั่งคุมประพฤติเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดนั้น โดยให้พ่อแม่ผู้ปกครอง หรือเครือข่ายชุมชนเป็นผู้สอดส่องดูแล โดยอาจกำหนดเงื่อนไขให้ทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ก็ได้ วิธีการนี้มีความเหมาะสมหรือไม่ และสามารถช่วยแก้ไข เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กไปในทางที่ดีขึ้น หรือกลับตนเป็นคนดีได้หรือไม่เพราะเหตุใด

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยสรุปดังนี้

กลุ่มผู้พิพากษาเห็นด้วย กับการใช้วิธีการดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าถือเป็นกลไกอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีการที่เหมาะสม นอกจากการเสริมบทบาทของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ดูแลบุตรหลานแล้วยังเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ตระหนักถึงการแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วย ซึ่งในกรณีนี้ชุมชนต้องเปิดโอกาสให้และเรียนรู้ขั้นตอนหรือกระบวนการร่วมกันแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยตนเองด้วย จึงจะเกิดผล โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าวิธีการนี้ทำให้เด็กสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นได้ ในกรณีนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นตัวแทนชุมชนก็สนับสนุนในความคิดดังกล่าว โดยให้เหตุผลว่าในชุมชนได้มีการจัดกิจกรรมดูแลชุมชน ช่วยกันดูแลเด็กภายในชุมชนไม่ให้ประพฤติดูแลต่อการกระทำผิดอยู่แล้ว

กลุ่มตัวอย่างที่มาจากชุมชน ผู้พิพากษาสมทบ ได้ให้เหตุผลสนับสนุนการใช้วิธีการนี้ว่าการแก้ไขเด็กและเยาวชนที่สามารถทำได้ดีที่สุด คือการให้อยู่กับครอบครัวหรือพ่อแม่ เพราะไม่มีใครหวังดีกับเด็กหรือเยาวชนมากเท่ากับพ่อแม่และแม่ ในกรณีที่พฤติกรรมแห่งคดีไม่รุนแรง การที่ศาลเลือกใช้การคุมประพฤตินับว่าเป็นวิธีการที่ถูกต้อง เพราะหากส่งเด็กหรือเยาวชนไปฝึกอบรม จะทำให้เด็กไปเรียนรู้พฤติกรรมที่ไม่ดี และวิธีการกระทำผิดใหม่ๆ เพิ่มขึ้นและขาดโอกาสในการอยู่กับครอบครัว ซ้ำยังทำให้เสียงบประมาณของรัฐในการที่จะต้องรองรับในการดูแลเด็กและเยาวชนที่ถูกส่งตัวเข้าไปฝึกอบรม งบประมาณดังกล่าวอาจเสียไป แต่ไม่ได้ผล ในขณะที่ส่งตัวให้บิดามารดาซึ่งมีความรักความห่วงใยเด็กและเยาวชนเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ย่อมทำให้เด็กรู้สึกอบอุ่นและไม่รู้สึกถูกรังแก ในแง่ของงบประมาณค่าใช้จ่ายก็ลดลง และยังมีผลดีต่อการแก้ไขเด็กและเยาวชนได้ดีมากกว่า

อย่างไรก็ตามการส่งเด็กกลับไปอยู่กับบิดามารดาและคุมประพฤติ มักจะมีข้อเสียคือ เด็กหรือเยาวชนกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม โดยปกติพ่อแม่รักลูก ส่วนมารักลูกผิดทาง มักตามใจลูก ทำให้เด็กเสียคน การรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือต่อศาล มักจะไม่ได้ข้อเท็จจริงตามจริง เพราะพ่อแม่ช่วยกันปิดบังเพื่อช่วยลูกให้ผ่านเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ทำให้มีปัญหากับการแก้ไขโดยวิธีดังกล่าวได้

นอกจากนี้ข้อขัดข้องที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดส่วนใหญ่ อาจไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ แต่อยู่กับญาติ หรือพักอาศัยอยู่คนเดียว หรืออาจเป็นคนต่างด้าว การที่จะมี บุคคลดูแลอย่างใกล้ชิดจึงเกิดขึ้นได้ยาก และที่สำคัญเรายังไม่มีองค์กรใดมารองรับที่จะดูแลเด็กหรือ เยาวชนกลุ่มนี้ได้

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นตำรวจและอัยการ เห็นด้วย แต่มีข้อที่เป็นห่วงว่าการนำเด็กให้อยู่กับ ครอบครัวในบางเรื่องอาจจะไม่เหมาะสม เช่น ครอบครัวแตกแยก หรือชุมชนแออัด เช่นอยู่ใน สภาพแวดล้อมยาเสพติด การพนัน กระบวนการดังกล่าวอาจมีปัญหาสำหรับเด็ก

ข้อคำถามที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างต่อไปคือการให้ผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ติดตาม รับรายงานจากผู้ปกครองเป็นระยะ ๆ เพื่อทราบความคืบหน้าในการเปลี่ยนแปลงของเด็กหรือเยาวชน และรายงานให้ผู้พิพากษาทราบเป็นระยะๆ และถ้าเด็กหรือเยาวชนมีความประพฤติที่ดี ผู้พิพากษา อาจมีคำพิพากษาให้ปล่อยตัวเด็กและเยาวชนนั้นได้ วิธีการนี้จะสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงหรือไม่ จะสามารถช่วยให้เด็กกลับมาเป็นคนดีได้ผลกว่าการนำเด็กไปฝึกอบรมในสถานพินิจฯ หรือไม่ เพราะเหตุใด

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยสรุปดังนี้

ผู้พิพากษาส่วนใหญ่เห็นด้วย โดยให้เหตุผลว่าการที่ให้ผู้พิพากษาสมทบติดตามดูแลเด็ก ที่กระทำผิดเป็นระยะ ๆ เป็นเรื่องที่สำคัญเพราะผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ซึ่งมีความรู้และ ประสบการณ์ชีวิตมามากจึงสามารถให้เป็นผู้ช่วยแนะนำ ชี้แนะให้เด็กหรือเยาวชนกลับตัวเป็นคนดี นอกจากนี้ยังเป็นผู้แนะนำพ่อแม่ของเด็กหรือเยาวชนที่บางคนขาดความรู้ในการเลี้ยงดูลูกได้อีกด้วย ดังนั้น การให้ผู้พิพากษาสมทบรับรายงานความคืบหน้าในการแก้ไขเด็กหรือเยาวชนจึงเป็นอีก ทางเลือกหนึ่งที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่เลือกใช้ แทนการให้พนักงานคุม ประพฤติรับรายงานตัวเพราะ ขั้นตอนสุดท้ายต้องรายงานให้ศาลทราบอีกครั้ง ย่อมไม่สะดวกใน การติดตามเด็กหรือเยาวชน ที่สำคัญผู้พิพากษาสมทบจะได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเด็กหรือเยาวชนว่า ได้แก้ไขไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่

ผู้พิพากษาสมทบให้ความคิดเห็นเสริมว่า วิธีการดังกล่าวสามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ แน่นนอน ได้มีการทดลองใช้กับเด็กและเยาวชนแล้วจำนวนไม่น้อย และได้ผลดีพอสมควร เพราะ การที่เยาวชนอยู่กับครอบครัวมีความอบอุ่นมากกว่าสถานพินิจซึ่งมีเยาวชนมาจากสภาพแวดล้อมที่ ต่างกัน บางคนเข้าออกสถานพินิจหลายครั้ง ได้รับแนวคิดไม่ดีออกมา พวกที่อ่อนแอจะถูกข่มขู่

อย่างไรก็ตามผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับปัญหาของการรายงานตัวต่อผู้พิพากษา สมทบก็คือ เป็นการเพิ่มงานให้แก่ผู้พิพากษาสมทบ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่าผู้พิพากษาสมทบเป็น

ผู้ที่อาสาเข้ามาทำงานก็เพียงได้ค่าตอบแทนครั้งละ 500 บาท ไม่มีเงินเดือน การรับรายงานตัวทำให้ผู้พิพากษาสมทบต้องมาศาลบ่อยขึ้น อาจทำให้การงานประจำเสียหายและเพิ่มค่าใช้จ่ายด้วย ดังนั้น ถ้ามีการบริหารจัดการที่ดี ก็สามารถทำให้ผู้พิพากษาสมทบทำงานได้ดีขึ้น ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือการทุ่มเทการทำงานของผู้พิพากษาสมทบแต่ละคนไม่เท่ากัน บางท่านมีความจริงจังตั้งใจไต่ถึงขนาดเดินทางไปดูแลถึงบ้านช่องของเด็ก ดูความเป็นอยู่ สภาพแวดล้อม บางท่านยังเสียสละเงินส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือสงเคราะห์เป็นเงินค่าเรียนหนังสือก็มี บางท่านก็มีความสนใจการทำงานน้อย ไม่มีความเสียสละมากพอ ทำให้การแก้ไขไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

ข้อคำถามที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างต่อไปคือ กรณีที่เด็กและเยาวชนไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นได้ เมื่อคุมประพฤติระยะหนึ่งแล้ว หรือกรณีที่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมีพฤติกรรมค่อนข้างรุนแรง ให้ส่งตัวเด็กและเยาวชนนั้นเข้าร่วมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานที่ศาลจัดขึ้น ตามสาเหตุการกระทำผิด เช่น

ถ้าสาเหตุการกระทำผิดมาจากครอบครัว ให้เข้าโครงการครอบครัวสัมพันธ์ พบ นักจิตวิทยา ฝึกอาชีพหรือจัดหางานให้ทำ เป็นต้น

ถ้าเด็กกระทำผิดเนื่องจากตัวเด็กเองและสิ่งแวดล้อม ให้เข้าโครงการเยาวชนสัมพันธ์ โครงการค่ายธรรมะ หรือบำเพ็ญประโยชน์สาธารณะเพื่อให้เด็กมีวินัยรู้จักคิดมากขึ้น วิธีการนี้จะสามารถช่วยแก้ไขปรับเปลี่ยนความคิด พฤติกรรมเด็กให้ดีขึ้นได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

ในทางปฏิบัติจริง จะสามารถทำได้หรือไม่ ศาลเยาวชนและครอบครัวควรมีการดำเนินโครงการร่วมกับองค์กรเอกชนสาธารณะกุศล หรือภาคธุรกิจเอกชนอย่างไรบ้าง เพื่อให้สามารถดำเนินการโครงการได้อย่างต่อเนื่อง ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยสรุปดังนี้

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลให้ความเห็นว่า การที่ศาลทำโครงการโดยนำเด็กหรือเยาวชนเข้าปรับเปลี่ยนพฤติกรรมพื้นฐานในกรณีที่เด็กหรือเยาวชนมีพฤติกรรมที่รุนแรง เห็นว่า สามารถช่วยในการแก้ไขปรับเปลี่ยนแนวคิดและพฤติกรรมของเด็กให้ดีขึ้นได้ ในทางปฏิบัติจริงสามารถทำได้ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่เคยทำโครงการรัฐ-ราษฎร์ร่วมใจพัฒนาเยาวชนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี โครงการค่ายผู้นำเยาวชน กลับคืนสู่ชุมชนและโครงการสร้างเครือข่ายพิทักษ์เด็ก เยาวชนและครอบครัวในชุมชนเพื่อการป้องกัน แก้ไข บำบัด พื้นฟู ส่งเสริมพัฒนาเด็กเยาวชนและครอบครัว โดยการนำเด็กและเยาวชนที่ศาลใช้กระบวนทัศน์ใหม่เข้าค่ายร่วมกับเด็กในสถานพินิจและศูนย์ฝึกและอบรม เป็นเวลา 15 วัน โดยฝึกฝนทักษะการใช้ชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง ค่าธรรมณะ และครอบครัวสัมพันธ์

จากการดำเนินโครงการดังกล่าวได้มีการประเมินผลจากเด็กและเยาวชนพบว่าเด็กและเยาวชนร้อยละ 75.58 มีความ เห็นว่าโครงการมีประโยชน์มากที่สุด ร้อยละ 17.28 เห็นว่ามีประโยชน์มาก ร้อยละ 5.88 มีความเห็นปานกลาง ที่เห็นว่ามีประโยชน์น้อยและไม่มีประโยชน์ไม่มีผู้ตอบในข้อนี้ และหลังจากฝึกอบรมแล้วผู้ปกครองร้อยละ 47.06 ตอบแบบสอบถามว่า สามารถดูแลเด็กได้มากที่สุด ที่ตอบว่า มากร้อยละ 35.29 จำนวนร้อยละ 11.76 ตอบ ปานกลาง และที่เห็นว่ามีน้อยมีเพียงร้อยละ 5.88 การอบรมทำให้เด็กหรือเยาวชน รับผิดชอบมากขึ้น ช่วยเหลือตนเองดีขึ้น มีพฤติกรรมที่ดีขึ้น มีความเข้มแข็งอดทน กริยามารยาทดีขึ้น ปรับตัวเข้ากับคนอื่นดีขึ้นและสำนึกว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นผิด

ที่กล่าวเป็นตัวอย่างหนึ่งของโครงการที่ศาลกำลังทำอย่างต่อเนื่อง โดยพยายามให้องค์กรเอกชน เช่น สโมสรไลออนส์ องค์กรส่วนท้องถิ่น มาช่วยสนับสนุนในเรื่องเงินทุน การทำอย่างต่อเนื่องจะทำให้การแก้ไขเด็กและเยาวชนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ได้

ผู้พิพากษาท่านหนึ่งได้ให้ความเห็นเสริมว่า เป็นโครงการที่ดี รูปแบบต้องชัดเจน องค์กรผู้ทำต้องมีความสามารถในการประสาน โดยเริ่มจากการทำความเข้าใจและแจ้งแนวทาง ตลอดจนวิธีปฏิบัติ และผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน แต่ต้องทำต่อเนื่องไม่ใช่จบลงอย่างรวดเร็วตามผู้พิพากษาสมทบ ได้ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าการดำเนินโครงการดังกล่าวยังมีปัญหาเรื่องเงินงบประมาณ จึงต้องประสานจัดโครงการร่วมกับภาคเอกชนซึ่งมีความสอดคล้องกับผู้อำนวยการสถานพินิจเห็นว่าการดำเนินโครงการต้องมีแบบแผนและเป้าหมายที่ชัดเจนที่สำคัญต้องมีการประเมินโครงการต่างๆทั้งเรื่องบุคลากร งบประมาณ กระบวนการและผลลัพธ์ด้วย

ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าพนักงานตำรวจมีมุมมองว่า การพยายามที่แก้ไขที่ตัวเด็กแต่ไม่แก้สิ่งแวดล้อม ทำให้การแก้ไขเด็กสำเร็จได้ยาก ดังนั้นศาลจะต้องแสวงหาความร่วมมือจากองค์กรการกุศลต่าง ๆ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ชุมชนองค์กรบริหารส่วนตำบล ฝ่ายปกครอง และเจ้าพนักงานตำรวจ จะต้องร่วมมือประสานกัน

ประเด็นคำถามที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างต่อไปคือกรณี การประชุมกลุ่มเยาวชนซึ่งประกอบด้วยตัวเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ผู้เสียหาย พ่อแม่หรือผู้ปกครองของผู้เสียหาย เครือข่ายชุมชน ครู นายจ้าง โดยมีผู้พิพากษาสมทบเป็นผู้ดำเนินการประชุมและสรุปแผนการเยียวยาผู้เสียหายและแก้ไขผู้กระทำผิด เช่น การชดเชยค่าเสียหาย การกล่าวการสำนึกของผู้กระทำผิด เป็นต้น เป็นอีกวิธีการหนึ่งที่นำมาใช้ในการแก้ไข พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด และมีพฤติกรรมที่ไม่รุนแรง ไม่เคยกระทำผิดมาก่อน

เห็นด้วยกับวิธีการดังกล่าวหรือไม่ และสามารถแก้ไข ฟันฟู ผู้กระทำผิดได้เพียงใด เพราะเหตุใด ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยสรุปดังนี้

ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดต่างมีความเห็นตรงกันว่า เห็นด้วยกับกระบวนการดังกล่าวเพราะในการประชุมกลุ่มเยาวชนจะมีการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้สึกร่วมกัน อันเป็นการส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดได้มีโอกาสแสดงความรู้สึกเห็นใจและสำนึกในความเสียหายที่ก่อให้เกิดขึ้น และให้ทุกฝ่ายที่ได้รับผลกระทบได้รับการฟื้นฟูจิตใจให้กลับคืนสู่สภาพปกติมากที่สุด นอกจากวิธีการดังกล่าวทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด บิดามารดาหรือผู้ปกครองและเครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับเด็ก ตลอดจนแผนการเยียวยาผู้เสียหายย่อมเป็นประโยชน์แก่การแก้ไข ฟันฟู ผู้กระทำผิดได้อย่างดีและเหมาะสม กระบวนการดังกล่าวควรเน้นให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดเกิดความรู้สึกได้รู้สำนึกอย่างแท้จริง

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมในอดีตว่า ไม่ให้ความสำคัญแก่เหยื่อหรือผู้เสียหาย และในบางครั้งกลับเหมือนกับเป็นการตอกย้ำความเจ็บปวดของผู้เสียหาย เมื่อต้องไปให้การต่อพนักงานสอบสวนและการไปเบิกความที่ศาลมักถูกฝ่ายผู้กระทำผิดถามค้านให้รู้สึกเจ็บปวดมากยิ่งขึ้นอีก แต่กระบวนการประชุมกลุ่มเยาวชนได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เสียหายให้ได้รับค่าเสียหาย และมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์จะคอยดูแลผู้เสียหายไม่ให้ได้รับผลกระทบซ้ำจากการกระทำผิดอีก มีบุคคลรอบข้างผู้กระทำผิดเช่นบุคคลในชุมชนที่เข้ามารับรู้และยอมรับร่วมกันในภาระที่ต้องคอยดูแลเด็กไม่ให้พ่อแม่เด็กเกิดความรู้สึกอ้างว้างหรือโดดเดี่ยวกับการแก้ไขปัญหาลูกแต่เพียงผู้เดียว นอกจากนี้ยังมีผู้พิพากษาสมทบและผู้พิพากษาที่คอยติดตามดูแลอยู่ห่างๆ กระบวนการดังกล่าวทำให้ทุกภาคส่วนร่วมมือร่วมใจแบบบูรณาการ

นอกจากนี้ผู้พิพากษาสมทบ ผู้ให้สัมภาษณ์ยังให้ข้อมูลสนับสนุนว่าการประชุมกลุ่มเยาวชนสำหรับเยาวชนสามารถทำได้จริง เพราะหลายศาลได้ดำเนินการไปแล้วและได้ผลสำเร็จด้วย

ข้อคำถามที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ต่อไปคือ กรณีของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดร้ายแรง กระทำผิดซ้ำ การทำวิธีการบำบัด แก้ไข ฟันฟู โดยใช้วิธีการเลื่อนการอ่านคำพิพากษา แล้วตั้งกรรมการสหวิชาชีพซึ่งประกอบด้วย แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ผู้อำนวยการสถานพินิจเด็กและเยาวชน ผู้พิพากษาสมทบ และผู้อำนวยการสำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัว มากำหนดแผนโปรแกรมบำบัดให้ผู้กระทำผิดปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ศาลกำหนด ท่านคิดว่าควรเปิดโอกาสให้หรือไม่ เพราะเหตุใด และมีปัญหาอุปสรรคใดในการทำ ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยสรุปดังนี้

ผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบเห็นด้วยในหลักการที่ว่า เมื่อการแก้ไขในระบบปิดมาแล้วไม่ได้ผล การที่มีแนวทางใหม่สำหรับการทำโปรแกรมจัดฝึกอบรม โดยการตั้งกรรมการสหวิชาชีพเป็นผู้ดูแล น่าจะเปิดเป็นทางเลือกใหม่ ศาลควรเปิดโอกาสให้ใช้มาตรการแก้ไขเด็กและเยาวชนผู้กระทำผิดก่อน กรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดร้ายแรง ศาลอาจให้โอกาสจำเลยที่เป็นเด็ก โดยการสืบค้นหาสาเหตุการกระทำผิด การส่งไปรักษาอาการทางจิต การรักษาเกี่ยวกับยาเสพติด โดยมีแพทย์ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มสหวิชาชีพเข้ามาดูแล พร้อมกับการกำหนดโปรแกรมพื้นฐานเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก เพื่อเป็นการกล่อมเกลาคิดใจให้ดีขึ้น ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขต่างๆ เป็นโปรแกรมให้จำเลยทำตามและเลื่อนการอ่านคำพิพากษาไป ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 95 กระบวนการดังกล่าวเป็นการเปิดโอกาสให้จำเลยแก้ไข ฟื้นฟู ปรับปรุงตัว หากจำเลยกระทำการแก้ไขได้ตามเงื่อนไข ศาลอาจใช้การรอการลงโทษ และคุมประพฤติแทนการส่งไปศูนย์ฝึกอบรม

อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลว่าในทางปฏิบัติมีปัญหาอุปสรรคหลายประการ เช่น การพิจารณาคดีแต่ละเรื่อง เข้าสู่การพิจารณาพิพากษาของผู้พิพากษาต่างคนกัน ซึ่งผู้พิพากษาแต่ละท่านก็มีแนวคิดพื้นฐานต่างกัน การมองปัญหาแต่ละท่านต่างกัน ทำให้การปฏิบัติต่อเด็กอาจแตกต่างกัน โดยเฉพาะกระบวนการดังกล่าวเป็นยุติธรรมทางเลือกไม่ใช่บังคับ

ปัญหาประการต่อมาคือความพร้อมของแต่ละศาลไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคน งบประมาณ ทำให้เกิดข้อขัดข้องปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือของผู้พิพากษาสมทบ ผู้กระทำความผิด และพ่อแม่ผู้ปกครองแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน และปัญหาการประสานงานกับกลุ่มสหวิชาชีพที่จะเข้ามาช่วยเหลือศาลเป็นต้น

ในส่วนของผู้อำนวยการสถานพินิจ กลับมีความเห็นว่า ควรเปิดโอกาสให้บางรายเท่านั้น หากต้องทำวิธีการนี้ คณะกรรมการจะต้องจัดประชุม Case Conference บ่อยๆ เพื่อสอบถามวิธีการแก้ไขบำบัด ว่าเป็นไปตามแผนหรือมีความก้าวหน้า หรือปัญหาอุปสรรคอย่างไร จะต้องมีการพัฒนาบุคลากรของศาลเอง ไม่ว่าเจ้าหน้าที่ ผู้อำนวยการศาล และผู้พิพากษาสมทบ จะต้องเปลี่ยนแนวคิดในการทำงานใหม่ จะต้องสร้างจิตวิญญาณในการดูแลให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

แต่ผู้พิพากษาสมทบท่านหนึ่งกลับให้ความเห็นว่าในทางปฏิบัติศาลจะไม่เลือกใช้กระบวนการนี้ มีแต่ส่งเข้าศูนย์ฝึก เพราะมองถึงความไม่พร้อม ความไม่เข้มแข็งของกลุ่มสหวิชาชีพ การทำกระบวนการนี้จะต้องใช้งบประมาณมาก ต้องทำอย่างต่อเนื่องยาวนาน

พนักงานอัยการ นักจิตวิทยา ไม่เห็นด้วยให้เลื่อนคดีไป ส่วนเจ้าพนักงานตำรวจเห็นว่า เป็นสิ่งที่ดี แต่อุปสรรคอยู่ที่ทีมสหวิชาชีพที่มีความพร้อมแค่ไหน ยกตัวอย่างแค่การสอบสวนเด็ก

1-2 ชั่วโมง นักจิตวิทยา หรือนักสังคมสงเคราะห์ ยังไม่มีเวลาหรือมีโอกาสจะซักถามหรือสืบค้นข้อเท็จจริงจากตัวเด็กและเยาวชนได้

ผู้วิจัยได้สอบถามกลุ่มตัวอย่างต่อไปว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ มีกลุ่มเครือข่ายชุมชนและกลุ่มสหวิชาชีพที่พร้อมจะทำงานในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นี้ มากน้อยเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็น ดังนี้

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลให้ความเห็นว่า ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ นำกระบวนการสันติในการแก้ไขเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้นั้น ศาลได้ตระหนักถึงบทบาทในการสร้างกลุ่มเครือข่ายชุมชนเข้ามาเป็นเครือข่ายของศาล โดยการดำเนินการจัดการประชุมสร้างเครือข่ายพิทักษ์เด็ก เยาวชนและครอบครัวได้ดำเนินการไป 2 รุ่น รุ่นละประมาณ 200 คน โดยมีเป้าหมายเริ่มแรกมุ่งไปที่กลุ่มผู้สนใจหลากหลายอาชีพ เป้าหมายต่อไปซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง จะไปตามชุมชนต่างๆ ไม่ว่าเขตเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล(อบต.) ในอนาคตการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การดำเนินการส่วนเครือข่ายชุมชนคงจะสำเร็จตามเป้าหมาย

แต่ผู้พิพากษาสมทบกลับมีความเห็นว่า ยังไม่แน่ใจในความพร้อมของกลุ่มเครือข่าย เพราะเป็นระยะเริ่มแรกของการสร้างเครือข่าย มีการจัดประชุมสร้างเครือข่ายอย่างหลวม ๆ ระหว่างผู้พิพากษาสมทบ กับอาสาสมัครชุมชน ยังไม่ได้เข้าไปสู่การเข้าไปในชุมชนจริง ๆ ซึ่งกำลังเป็นโครงการในอนาคตที่จะสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง และสามารถดูแลปัญหาภายในชุมชนตัวเองได้ โดยศาลจะเป็นคนประสาน อย่างไรก็ตาม ผู้อำนวยการสถานพินิจ ให้ความเห็นว่า หากศาลตั้งใจทำจริงแล้ว กลุ่มเครือข่ายมีความพร้อม เพราะทุกคนตระหนักถึงหน้าที่และยกย่องศาลพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ

ในส่วนของพนักงานอัยการให้ความเห็นว่า ปัจจุบันเครือข่ายชุมชนยังมีน้อยมาก หน่วยงานรัฐทำงานต่างทิศทาง ไม่มีความจริงใจและขาดเจ้าภาพที่แท้จริง

ศาลและกลุ่มเครือข่ายชุมชนและกลุ่มสหวิชาชีพ ตามแนวทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มีส่วนช่วยเหลือเด็กในด้านต่างๆ เช่น การให้คำปรึกษา คำแนะนำ การจัดสวัสดิการ หรือการดำเนินการเตรียมปล่อยตัวเด็กและเยาวชนอย่างไรหรือไม่ ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยสรุปดังนี้

ผู้พิพากษาตอบแบบสัมภาษณ์ว่า เครือข่ายชุมชนในการสอดส่องเด็กและเยาวชน เป็นตัวเชื่อมระหว่างศาลกับชุมชน ทำให้ศาลได้รับรู้ปัญหาที่แท้จริงของเด็กและเยาวชน กลุ่มสหวิชาชีพ

มีส่วนช่วยอย่างมากในการวิเคราะห์ถึงปัญหาของเยาวชน ตลอดจนเสนอแนวทางแก้ไขต่อศาล เพื่อให้ผู้พิพากษาสมทบรวบรวมปัญหาเพื่อเสนอแนวทางแก้ไขเด็กและเยาวชน

ปัจจุบันกลุ่มเครือข่ายชุมชนอาจยังไม่ชัดเจนในการให้คำปรึกษา คำแนะนำ หรือการจัดสวัสดิการ แต่ในส่วนกลุ่มสหวิชาชีพอื่น เช่น นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ผู้พิพากษาสมทบ ได้ทำหน้าที่ดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง การรับรายงานตัวได้รับการส่งมอบจากผู้พิพากษาสมทบ ในเรื่องอาชีพ การเรียน การดำรงชีวิต โดยมีการติดตามเป็นระยะ เป็นการเตรียมตัวหลังปล่อย ผู้พิพากษาสมทบบางคนได้ติดตามดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด หน่วยงานทำให้ ส่งเสียเรียนหนังสือ จนประสบความสำเร็จก็มี ที่ล้มเหลวในการแก้ไขก็มี

ปัจจุบันยังไม่มี การเก็บข้อมูลของศาลในการติดตามดูแล ซึ่งในอนาคตต้องมีการติดตามเด็กหรือเยาวชนหลังปล่อย รัฐจะต้องมีองค์กรรับผิดชอบดูแลหลังปล่อย เหมือนกับบางประเทศ เช่น ญี่ปุ่น มีบ้านกึ่งวิถิดูแลเด็กหลังปล่อย ให้เขามีความแข็งแรงทั้งทางด้านความคิดและร่างกาย เพื่อไปต่อสู้กับโลกภายนอกได้

4.4 ผลของการแก้ไขปัญหาคriminalization ของเด็กและเยาวชนตามแนวทางกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

การที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ได้มีการนำแนวคิดตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2549 แล้วนั้น ส่งผลในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้เพียงใด

4.4.1 การสร้างทางเลือกให้ศาลมีโอกาสใช้วิธีการบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ได้ตรงกับสาเหตุได้มากกว่าระบบการพิจารณาพิพากษาส่งผู้กระทำผิดเข้าฝึกอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมฯ (สถานพินิจเดิม) มากขึ้นได้เพียงใด อย่างไรบ้าง ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นดังนี้

ผู้พิพากษา เห็นว่า กระบวนทัศน์ใหม่ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ โดยการนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการบริหารจัดการคดี เป็นการสร้างทางเลือกใหม่ให้แก่ศาลเยาวชนฯ เดิมศาลมีทางเลือกใหญ่ ๆ อยู่ 2 ทางเลือก คือ การเลือกที่จะรอการลงโทษ หรือ รอการกำหนดโทษ แล้วคุมประพฤติ หรือการว่ากล่าวตักเตือนในความผิดเล็กน้อย กับการเลือกที่จะส่งเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิดไปฝึกและอบรมในศูนย์ฝึกและอบรมซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ แต่ปัจจุบัน ศาลได้สร้างทางเลือกใหม่ โดยการจำแนกหาสาเหตุการกระทำผิด ถึงความร้ายแรงของการกระทำผิด เพื่อกำหนดแนวทางการแก้ไข โดยมีแนวคิดว่าจะเลือกที่จะส่งเด็กไปฝึกอบรมเป็นทางเลือกสุดท้าย เช่นเด็กที่ติดยาเสพติด ศาลค้นหาสาเหตุก่อนว่าเกิดจากสภาพ

ครอบครัว ก็จะส่งเด็กไปบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลเกี่ยวกับอาการติดยา นำบิดามารดาเด็กพร้อมตัวเด็กไปพบนักจิตวิทยาเพื่อสอบถามและหาแนวทางแก้ไข ทำให้ศาลจะต้องค้นหาทางเลือกอื่นก่อนเพื่อการแก้ไขเด็กและเยาวชนให้ได้ผลดี

ผู้พิพากษาสมทบ ให้สัมภาษณ์ว่า สามารถทำให้การส่งเด็กไปฝึกอบรมในศูนย์ฝึกฯ น้อยลงโดยศาลจะตัดสินใจส่งเด็กไปฝึกอบรมเมื่อ

- 1) เยาวชนกระทำผิดซ้ำหรือกระทำผิดหลายคดี
- 2) เด็กและเยาวชนมีความเสี่ยง เนื่องจากไม่ได้อยู่กับบิดามารดาที่จะดูแล หรือผู้ปกครองไม่สามารถดูแลได้ หรือเป็นคดีความผิดร้ายแรงที่ศาลพิจารณาแล้วว่า หากปล่อยตัวไปสังคมไม่มีความปลอดภัย

เจ้าพนักงานตำรวจให้ความเห็นว่า จะต้องมีความชัดเจนโดยการเก็บข้อมูลของเด็กที่เข้าสู่กระบวนการทัณฑ์และหลังเข้าว่ามีจำนวนเด็กแตกต่างกันอย่างไร มีการกระทำผิดซ้ำหรือไม่ มีปัจจัยอะไรที่ทำให้เด็กกระทำผิดอีก

ผู้อำนวยการสถานพินิจ ให้ความเห็นว่า การนำวิธีนี้มาใช้ทำให้ ศาลมีทางเลือกได้มาก และตรงกับความต้องการของเด็กและสังคม โดยศาลเลือกส่งเด็กและเยาวชนเข้าสู่ศูนย์ฝึกฯ ในระบบปิดจะต้องเป็นทางเลือกสุดท้าย เห็นว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการแก้ไขที่ตรงกับสาเหตุ เพราะการที่เลือกให้เด็กอยู่กับครอบครัวและส่งเสริมด้วยกิจกรรมครอบครัวสัมพันธ์ทำให้เด็กกับบิดามารดา มีความเข้าอกเข้าใจกันมากขึ้น เป็นหนทางที่ดีที่เด็กจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเดิม ๆ ออกไปได้

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ต่อไปว่า วิธีการดังกล่าวสามารถทำให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดอาญาได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องและทำให้

ก) ผู้กระทำผิดสามารถกลับตัวเป็นคนดี ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีกได้มากกว่าการใช้ระบบเดิมหรือไม่เพียงใด ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ความเห็น ดังนี้

ผู้พิพากษาให้สัมภาษณ์ยืนยันว่า แม้จะไม่มีตัวเลขชี้วัดที่แน่นอนว่าเด็กที่ใช้กระบวนการทัณฑ์ กลับมากระทำผิดอีกหรือไม่ เนื่องจากเพิ่งดำเนินการมาไม่นาน แต่จากประสบการณ์ในการพิจารณาคดี และแนวทางในการจัดกิจกรรมเสริมเป็นโครงการในการแก้ไขเด็ก ผลที่ได้รับเป็นที่น่าพอใจ และกระบวนการที่ศาลมีทางเลือกให้กับเด็กและผู้ปกครอง เป็นแนวทางที่ปฏิบัติได้จริง มีกระบวนการรับรายงานติดตามผลต่อเนื่องหลังจากพิพากษา

สำหรับผู้พิพากษาสมทบก็ให้ข้อมูลที่สอดคล้องกับกลุ่มผู้พิพากษาว่า จากประสบการณ์ในการรับรายงานตัวเด็ก เห็นว่าเด็กที่ได้รับการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูที่ถูกต้อง และได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองเป็นอย่างดี เยาวชนจะกลับตัวกลับใจ สามารถกลับไปศึกษาต่อ หรือ

ประกอบอาชีพได้ มีจำนวนน้อยที่กระทำผิดซ้ำ มักเกิดจากปัญหาสภาพครอบครัวรวมทั้งสภาพเศรษฐกิจ เด็กบางคนมีสภาพบกพร่องทางสติปัญญาสรุปว่าวิธีการดังกล่าวช่วยให้เยาวชนกลับตัวเป็นคนดีได้มากกว่าในระบบเดิม แต่ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นพนักงานอัยการ กลับมีความเห็นว่า การกระทำผิดซ้ำมีส่วนสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหลังจากถูกปล่อยตัวไป

ข) สามารถสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนมีความคิด ความรับผิดชอบต่อตนเอง พ่อแม่ สังคมได้มากขึ้น หรือไม่เพียงใด เพราะเหตุใด

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นดังนี้

ผู้พิพากษาให้ความเห็นว่า จากการที่ทำโครงการค่ายอบรมเด็กและเยาวชน และค่ายครอบครัวสัมพันธ์สิ่งที่ปรากฏจากการทำกิจกรรมโครงการ คือเด็กมีระเบียบวินัยมากขึ้น รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่อกลุ่ม เช่นการรู้จักยอมรับการกระทำผิดวินัยของตนเองเพื่อไม่ให้กลุ่มถูกลงโทษ การได้พูดคุยเปิดอกกันระหว่างพ่อแม่ลูก ได้สร้างสายสัมพันธ์ ความเข้าอกเข้าใจให้เกิดขึ้น เกิดทัศนคติที่ดีระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง สิ่งที่ปรากฏต่อสายตาคือภาพที่เด็กและพ่อแม่กอดกันร้องไห้ พุดจาภาษาดอกไม้ม และภาพที่ปรากฏหลังจากเสร็จโครงการ เห็นความแตกต่างของเด็กและเยาวชน จึงเห็นได้ว่ากระบวนการพัฒนาใหม่สามารถสร้างจิตสำนึกให้แก่เด็กได้มากกว่า เพราะเป็นการแก้ที่ต้นเหตุแห่งปัญหา ส่วนการดึงชุมชนหรือกลุ่มเครือข่ายเข้ามาร่วมในการรับรู้การแก้ปัญหา เป็นการทำให้ประชาชนหรือสังคมมีส่วนร่วมับบุคคลที่อยู่ในสังคมเดียวกัน ก่อให้เกิดการยอมรับและสร้างกำลังใจแก่เด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของผู้พิพากษาสมทบว่า ความสำเร็จของกระบวนการดังกล่าวไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 เด็กได้รับการแก้ไขที่ถูกต้อง และในส่วนของเจ้าหน้าที่ตำรวจก็มีมุมมองว่า โดยหลักการน่าจะทำให้เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำผิดรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมได้มากขึ้นเช่นกัน

ค) ทำให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง มีโอกาสเข้าใจในลูกหลานที่เคยหลงผิด นำมาซึ่งความเข้าใจในลูกหลานที่เคยหลงผิด นำมาซึ่งความเข้าใจ ความอบอุ่นของคนในครอบครัวให้เกิดขึ้นได้ เพียงใด (ถามเฉพาะพ่อแม่/ผู้ปกครอง/ชุมชน)

จากการให้สัมภาษณ์ของผู้ปกครองเด็กและเยาวชน และชุมชน ให้ความเห็นว่า วิธีการนี้ทำให้ผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้มีโอกาเข้าใจถึงการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นโดยได้รับการอธิบายให้ความรู้ การอบรมสั่งสอนร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับเด็กและเยาวชนเกี่ยวกับวิธีการที่ศาลมีกำหนดให้รายงานตัวเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำผิด นอกจากนี้ผู้ปกครองและเด็กยังมีโอกาสได้พบผู้พิพากษาสมทบ นักจิตวิทยา

และนักสังคมสงเคราะห์ ได้มีการเปิดอกพูดคุยปัญหาและได้รับการอบรมแนะนำวิธีการพูดคุยกับลูกหลานให้เข้าใจพฤติกรรมบุตรหลาน นอกจากนี้ผู้ปกครองก็เห็นความบกพร่องของตนเอง ส่วน การละเลยการดูแลบุตรหลาน การใช้วิธีดุด่ามากกว่าการให้ความใกล้ชิด ให้ความอบอุ่นกับบุตรหลานซึ่งอยู่ในวัยที่อาจหลงผิดได้ง่าย

จากการให้สัมภาษณ์ของกลุ่มผู้ปกครองรายหนึ่งซึ่งบุตรชายกระทำผิดในข้อหาเดิมซ้ำมาแล้ว 2 ครั้ง แต่พอเข้ารับการอบรมตามกระบวนการทศน์ใหม่ เข้าค่ายอบรมจิตวิทยาร่วมกัน 15 วัน โดยผู้ปกครอง เข้ามาและอบรมด้วยวันแรกและวันปิดโครงการ ผู้ปกครองได้ให้ความเห็นว่า “ทำให้ตัวผู้ปกครองซึ่งเป็นพ่อได้เข้าใจตัวลูกมากกว่าเดิมและได้ข้อคิดจากนักจิตวิทยาและผู้พิพากษาสมทบว่าตนเองต้องปรับตัวและสร้างความใกล้ชิดกับลูกหรือเข้าใจวัยรุ่นและรู้ถึงอารมณ์ของเด็กวัยนี้มากขึ้น และหลังจากที่ได้รับการแนะนำจนถึงวันที่ให้สัมภาษณ์เป็นเวลา 3 เดือนกว่านี้ ช่วยทำให้ชีวิตของคนในครอบครัวผมดีขึ้น ผมรู้สึกว่ามันพูดอะไรลูกก็จะฟังและพูดคุยกันดีๆ ไม่ว่าพูดจาไม่ดีต่อกัน และรู้สึกว่าการที่ลูกก็รู้สึกว่าการที่พ่อแม่รักลูกมาก จากการที่เคยอยู่ด้วยกันเดิมนั้น ไม่ค่อยได้แสดงออก ลูกคงเข้าใจว่าพ่อแม่ไม่ค่อยรักเขาไม่ใส่ใจเขา มีแต่ดุด่า พอเกิดเรื่องก็ได้แต่ดุด่าและซ้ำเติมแต่หลังจากได้รับการแนะนำและเข้าใจ วัยรุ่นและรู้วิธีการที่จะแก้ปัญหาจากตัวพ่อแม่ลูกด้วยการเข้าใจ เอาใจใส่ และใกล้ชิดกันแล้ว ทำให้ทุกอย่างในเวลานี้ดีขึ้นมาก เวลาไปรายงานตัวกับผู้พิพากษาสมทบ ก่อนที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาให้โอกาสเด็กก็จะประพาศดี เพราะต้องการได้รับโอกาสและต่อมาหลังจากพิพากษาให้โอกาสทั้ง ๆ ที่กระทำผิดมาแล้ว 2 ครั้ง ซึ่งเป็นการกระทำผิดก่อนที่ศาลจะใช้วิธีการตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์โดยศาลได้ให้โอกาสแล้วบุตรชายก็สำนึกและเข้าใจแล้วว่าสิ่งที่กระทำผิดไป เหตุผลตัวบุตรชาย แย้งว่ากระทำผิดเพราะเพื่อนขอให้ช่วยไปขโมยรถมาให้ก็ทำตามที่เป็นเพื่อนขอร้อง และต่อมาเพื่อนกลุ่มเดิมเห็นว่าเคยทำได้ก็ไปกระทำความผิดอีกจนถูกจับกุม วันนี้บุตรชายก็เข้าใจแล้วว่าสิ่งที่คบเพื่อนที่มีความประพฤติดังกล่าวข้างต้นก็ย่อมไม่เป็นผลดี บุตรชายรู้สึกชอบด้วยตนเองว่าเวลาเดือดร้อนคนที่ได้รับความเดือดร้อนและรู้สึกเสียใจคือพ่อแม่ และคนที่อยู่เคียงข้างเวลาเดือดร้อนคือพ่อแม่ อนาคตที่จะเสียไปคนเดือดร้อนก็คือตนเอง ทุกอย่างในวันนี้เป็นบทเรียนราคาแพงสำหรับตนเอง”

ส่วนผู้นำชุมชนที่ให้สัมภาษณ์ ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ว่า การสร้างครอบครัวแข็งแรง สร้างชุมชนแข็งแรง และอยู่ร่วมกันในชุมชนอย่างอบอุ่น ช่วยดูแลคนในชุมชนเหมือนญาติ ย่อมนำมาซึ่งการปกป้องและป้องกันการหลงผิดของเด็กและเยาวชนในชุมชนได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ที่ได้เข้าร่วมโครงการเครือข่ายของการป้องกันแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนของศาลนั้น ได้เล่าเรื่องสาเหตุที่ตนเองสมัครเข้าร่วมเครือข่ายของหมู่บ้านด้วยสาเหตุที่ตนเองมาจากครอบครัวที่มีปัญหาและไม่ได้รับการดูแลจากครอบครัวและจากเพื่อนบ้านในชุมชนเนื่องจากตนเองมีสามีที่เกี่ยวข้อง

กับยาเสพติดและแยกครอบครัวออกจากชุมชน ปกป้องสามีที่กระทำผิดมาโดยตลอด วันนี้สามีติดคุก ในคดียาเสพติด บุตรชายติดยาเสพติด และกระทำผิดในข้อหาจำหน่ายติดคุก 25 ปี ซึ่งขณะนี้เหลือ ตนเองอยู่คนเดียวจึงตั้งใจที่จะออกมาช่วยเหลือสังคมและปกป้องคนในสังคมเพื่อจะไม่ให้ เหตุการณ์ที่เกิดในครอบครัวตนเองไปเกิดกับครอบครัวอื่นๆในสังคม และการเข้าอบรมและรู้ถึง ปัญหาจึงจะเห็นว่าคนที่ครอบครัวเข้มแข็ง ชุมชนแข็งแรง จะนำมาซึ่งสังคมผาสุกได้ ตนเชื่อว่าถ้า เราสร้างความเข้าใจที่ดีให้ลูกหลานหรือคนในชุมชนที่หลงผิดแล้วและให้โอกาสอยู่ในสังคม ร่วมกันได้จะป้องกันการกระทำผิดได้แน่นอน

ง) ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสได้เข้าร่วมในการป้องกัน แก้ไข ปัญหาของเด็กและเยาวชน ร่วมกันในลักษณะที่เป็นเครือข่ายทำงานร่วมกับศาลเยาวชนและครอบครัว อย่างไร หรือไม่ เพียงใด กลุ่มตัวอย่างให้สัมภาษณ์โดยสรุปดังนี้

ผู้พิพากษา ให้ความเห็นว่า สิ่งหนึ่งที่ปรากฏคือชุมชนเริ่มเข้าใจถึงภาระหน้าที่ ให้ความสนใจกับปัญหาต่าง ๆ จากการสัมมนากลุ่มเครือข่ายมีการแสดงเจตจำนงถึงความพร้อมในการช่วยเหลือ สังคมและยินดีให้ความร่วมมือกับศาล โดยให้ศาลเป็นแกนกลาง เป็นผู้นำของกลุ่มสหวิชาชีพและ เครือข่ายต่าง ๆ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วย แก้ไขปัญหา เพราะชุมชนเป็นสถาบันที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดมากที่สุด ขณะที่ศาล และผู้พิพากษาสมทบ ไม่ได้อยู่ใกล้ชิดเด็กจึงจำเป็นต้องอาศัยกลุ่มเครือข่ายชุมชนติดตามเด็กแทน ในลักษณะการทำงานร่วมกัน ทำให้การแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้พิพากษาสมทบเห็นว่าชุมชนยังมีโอกาสน้อยที่จะเข้ามาแก้ไข ป้องกันปัญหาเยาวชน แม้จะมีเครือข่ายของชุมชนเข้ามาประชุมรับทราบบทบาทของเครือข่ายก็ตาม แต่ในการปฏิบัติจริง จะต้องมีการรวมตัวของเครือข่ายในแต่ละหมู่บ้าน ตำบล แล้วร่วมวางแผนที่จะช่วยแก้ไขปัญหายของ เยาวชนในหมู่บ้านอย่างไร อาจมีงานหรือโครงการที่ชักชวนเด็กเยาวชนเข้าร่วมงานอันเป็นประโยชน์ ต่อชุมชน เช่น การรวมกลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อช่วยเหลืองานสาธารณะ แล้วประสาน เป็นกลุ่มเพื่อดูแลเด็กและเยาวชนในพื้นที่ต่อไป

จ) สามารถลดคดีขึ้นสู่ศาล ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีลงได้มากน้อยเพียงใด เมื่อ เปรียบเทียบกับก่อนมีการนำระบบนี้มาใช้

ผู้พิพากษาให้ความเห็นว่า ความชัดเจนของจำนวนคดีที่ขึ้นสู่ศาลไม่สามารถที่สรุปได้ เพราะเป็นเพียงขั้นตอนของกระบวนการ แต่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีความเชื่อมั่น ต่อกระบวนการนี้ ว่าสามารถลดการกระทำผิดได้ หากมีการทำครบกระบวนการ

สิ่งที่ตามมาก็คือ การลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการปราบปรามการกระทำผิด ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เพราะการดำเนินคดีแต่ละเรื่องต้องใช้เวลาในการเดินทางและเสียค่าใช้จ่ายมาก ส่วนของผู้เสียหาย เมื่อมีการประชุมกลุ่มเยียวยา ก็ได้รับการชดเชยค่าเสียหายไม่ต้องเสียเวลา เงินทอง ในการ ฟ้องร้อง ผู้ปกครอง พ่อแม่ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการไปโรงพัก หรือศาล ไม่ต้องไปชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้อื่น

ผู้อำนวยการสถานพินิจ ให้ความเห็นว่า สามารถลดค่าใช้จ่ายได้มาก หากผู้กระทำผิดน้อยลงไม่มีการกระทำผิดซ้ำ

ผู้พิพากษาสมทบให้ความเห็นว่า การส่งเด็กไปสถานพินิจ สิ่งที่ตามคือค่าใช้จ่ายของครอบครัวเด็ก ค่าดูแลเด็กในสถานพินิจ ค่าอาหารประมาณวันละ 55 บาท และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าเสื้อผ้า ค่าอุปกรณ์การฝึกอบรม การที่ศาลเลือกไม่ส่งเด็กไปสถานพินิจหรือศูนย์ฝึก โดยให้บุคคลใกล้ชิดรับไปดูแล และมีชุมชนคอยสนับสนุนเป็นการค่าใช้จ่าย และยังเด็กไม่ได้กระทำผิดซ้ำ ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ก็ไม่ต้องมี

4.5 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

จากประสบการณ์การทำงานของท่าน ท่านคิดว่า วิธีการในการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ของศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ มีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ ๆ อะไรบ้าง และท่านเห็นควรให้มีการปรับปรุงอย่างไรบ้าง

4.5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินงานของศาล

ก) ด้านความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบให้ผู้สัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยสรุป ดังนี้

ผู้พิพากษาและผู้อำนวยการสถานพินิจ เห็นว่า ความรู้ความเข้าใจของผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบเกี่ยวกับการดำเนินการตามกระบวนการทัศน์ใหม่ ยังน้อยมาก หากผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบขาดความรู้ความเข้าใจแล้ว การดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าวจะไม่ได้ผล

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล เห็นว่า ด้วยระบบของการย้ายผู้พิพากษาในปัจจุบัน ทำให้ผู้พิพากษาย้ายจากศาลธรรมดา มายังศาลเยาวชนได้ และย้ายจากศาลเยาวชนมายังศาลธรรมดา ทำให้ผู้พิพากษขาดประสบการณ์ แนวคิดในการลงโทษยังเป็นแบบคดีผู้ใหญ่ บางครั้งก่อให้เกิดผลเสียหายแก่เด็กได้

ในส่วนผู้พิพากษาสมทบก็เช่นเดียวกัน บางครั้งได้ผู้พิพากษาสมทบเข้ามาใหม่ ยังขาดประสบการณ์ แนวคิดเกี่ยวกับเด็กยังไม่รู้วัฒนธรรมของการเป็นผู้พิพากษา ยังอาจติดอยู่กับอาชีพ

เดิมของตนเอง หรือบางครั้งก็เกิดเฉพาะตัวบุคคลที่มีความคิดของการทุ่มเทให้กับงานช่วยเหลือเด็ก สิ่งที่ต้องปรับปรุง จะต้องมีการฝึกอบรมผู้พิพากษาหรือผู้พิพากษาสมทบก่อนเข้าทำหน้าที่ ควรกำหนดเวลาให้ผู้พิพากษาศาลเยาวชนอยู่ต่อเนื่องกัน และต้องหาบุคคลที่มีความรักต่อเด็กและเยาวชนจริง ๆ ไม่ใช่ทำเพราะเป็นแค่หน้าที่เท่านั้น จะทำให้งานขาดประสิทธิภาพ

เจ้าพนักงานตำรวจให้ความเห็นว่า เนื่องจากเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการทัศนคติมาใช้ เพราะทำงานด้านนี้มานาน มีการประชุมสร้างความเข้าใจให้กับผู้พิพากษาและผู้พิพากษาสมทบ และ ผู้พิพากษาสมทบอีกรายหนึ่ง เห็นว่า ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ แต่มีผู้พิพากษาสมทบจำนวนหนึ่งที่ยังคงอยู่กับระบบเดิม

ข) ด้านการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน องค์กรเอกชน (NGOs) และองค์กรสาธารณะต่าง ๆ

ผู้พิพากษา เห็นว่า การสร้างเครือข่ายยังไม่ค่อยราบรื่นมากนัก ด้วยปัญหาเกี่ยวกับโอกาส เวลาและงบประมาณ ปัจจุบันเนื่องจากการขาดแคลนงบประมาณ ขาดการประชาสัมพันธ์ และการขาดความเข้าใจของผู้พิพากษาทำให้งานสร้างเครือข่ายเป็นไปอย่างล่าช้ามาก โดยเฉพาะผู้ที่เข้ามาเป็นเครือข่ายศาลต้องเป็นผู้เสียสละ ต้องมีจิตสาธารณะ แต่ประชาชนบางส่วนยังติดอยู่กับการมีค่าตอบแทนที่เคยได้รับจากฝ่ายการเมือง จึงไม่ค่อยได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร

ปัญหาการสร้างเครือข่าย เนื่องจากยังเป็นช่วงเริ่มต้น การสร้างเครือข่ายจึงยังเป็นเรื่องที่ยังยาก และบางทีเป็นเรื่องที่มองไม่เห็นของผู้บริหารที่จะเริ่มต้นอย่างไรดี การทำงานทำงานที่ไม่ต่อเนื่องของผู้พิพากษาหัวหน้าศาลที่ต้องย้ายเกือบทุกปี โดยเฉพาะศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดเชียงใหม่ นับว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญในการสานต่อนโยบาย การเข้าถึงชุมชนเพราะกว่าผู้บริหารใหม่ต้องใช้ระยะเวลาในการเข้ามาทำความคุ้นเคยกับชุมชน หลังจากนั้นอาจต้องโยกย้ายไปที่อื่น ในส่วนของเจ้าหน้าที่เองส่วนใหญ่ทำงานตามที่ผู้บริหารสั่ง แม้จะสามารถทำงานต่อเนื่องได้แต่เมื่อเปลี่ยนผู้บริหารการทำงาน ขาดความต่อเนื่อง ความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ ก็ต้องเริ่มกันใหม่ นับเป็นอุปสรรคที่ทำให้งานไม่ค่อยราบรื่น

แนวทางแก้ปัญหา ศาลยุติธรรมควรปรับเปลี่ยนแนวคิดการตั้งผู้บริหารศาลเยาวชน ซึ่งได้แก่ อธิบดีผู้พิพากษาและผู้พิพากษาหัวหน้าศาล ควรคัดเลือกผู้ที่มีความสามารถและสนใจงานศาลเยาวชนจริง ๆ และให้อยู่ต่อเนื่องอย่างน้อย 2 ปี เป็นอย่างต่ำ เพื่อการสานต่องานอย่างต่อเนื่อง

ผู้อำนวยการสถานพินิจมีความเห็นว่า องค์เดิมถูกจัดวางอย่างแยกส่วน หากต้องทำงานแบบบูรณาการด้วยการสร้างเครือข่ายต้องใช้เวลาปรับตัวสักระยะหนึ่ง แต่การดำเนินการจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้บริหารคือผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ผู้พิพากษาสมทบ เห็นว่า การสร้างเครือข่ายมีปัญหา เนื่องจากการประชุมสร้างเครือข่าย 2 ครั้ง เป็นการสร้างความเข้าใจให้แก่ชุมชน มีการประชุมกลุ่มย่อยเพื่อระดมสมอง แต่การรวมตัวของชุมชนจริง ๆ ที่ใช้ในการแก้ไขเด็กยังไม่เกิดขึ้น มีเพียงผู้พิพากษาสมทบผู้เข้าอบรมผู้นำชุมชนเท่านั้นที่มามีการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ค) ด้านงบประมาณในการดำเนินการ

ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นผู้พิพากษา เห็นว่า ในการจัดประชุมสัมมนาในการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เครือข่ายและองค์กรที่เกี่ยวข้องแต่ละครั้งศาลใช้งบประมาณค่อนข้างสูง เนื่องจากศาลเยาวชนและครอบครัวมีงบประมาณน้อย จึงมีการจัดประชุมเป็นกลุ่มใหญ่ ระยะเวลาค่อนข้างจำกัด จึงทำให้การจัดประชุมสัมมนาไม่ได้รับประโยชน์ที่เป็นไปตามเป้าหมายเท่าที่ควร

การสร้างเครือข่ายต้องใช้งบ แต่ศาลไม่มีงบประมาณในส่วนนี้ จึงจำเป็นต้องนำเงินจากการบริจาคของผู้พิพากษาสมทบ การขยายเครือข่ายออกไป ยิ่งมากยิ่งต้องใช้งบมาก จึงเป็นปัญหาอุปสรรคที่สำคัญ

4.5.2 ปัญหาเกี่ยวกับผู้เสียหาย

ก) ด้านความร่วมมือในการให้ข้อมูล

ผู้ตอบสัมภาษณ์ที่เป็นผู้พิพากษาให้ความเห็นโดยสรุปว่า ผู้เสียหายอาจกลัวการเผชิญหน้ากับจำเลยในความผิดบางประเภท เช่น ความผิดเกี่ยวกับเพศ ผู้เสียหายอาจจะอวยไม่ให้ข้อมูล ผู้ปกครองและชุมชนต้องทำความเข้าใจกับผู้เสียหาย บางครั้งผู้เสียหายได้รับข้อมูลผิดและไม่อยากเข้าสู่กระบวนการเนื่องจากกลัวถูกกดดันให้ต้องอภัยหรือปรองดองกับผู้กระทำผิด

เจ้าพนักงานตำรวจ เห็นว่า เป็นเรื่องยากพอสมควรในการที่จะอธิบายให้ผู้เสียหายเข้าใจในกระบวนการนี้ ซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายเข้าใจว่าศาลไม่ยุติธรรม

ข) ด้านการร่วมเจรจาทำความตกลง

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ที่เป็นตำรวจให้ความเห็นว่า จุดเริ่มต้นจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับฝ่ายผู้เสียหาย ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ให้เข้าใจสิ่งที่กำลังทำอยู่

ผู้พิพากษา เห็นว่า หากผู้เสียหายไม่เต็มใจแล้ว กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ย่อมไม่เกิด

การเจรจาตกลงของผู้เสียหาย ในหลักการในเรื่องการประชุมกลุ่มเยาวชนยังมีข้อจำกัดในเรื่องของประเภทของคดี ของไทยเรายังไม่มีการกำหนดรูปแบบชัดเจน ซึ่งนักวิชาการบางคนบอก

ว่าไม่เหมาะกับคดีที่มีโทษหนัก แต่เห็นว่ามันจะใช้กับความผิดไม่จำกัดประเภท แต่ขอให้อยู่ในความสนใจของผู้เสียหาย และไม่เป็นการกระทบต่อจิตใจของผู้เสียหายด้วย

4.5.3 ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนและครอบครัว

ก) การสร้างเครือข่ายชุมชน

ผู้พิพากษาผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า มีความจำกัดในงบประมาณ จึงมีปัญหาในการประสานงานกับชุมชน

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล เห็นว่า เท่าที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้พบเห็น มีบุคคลที่เป็นผู้อาสาจำนวนมากในสังคมไทย บุคคลเหล่านี้มีความกระตือรือร้นในการอาสาสมัคร นับว่าเป็นโอกาสที่จะสร้างความสำเร็จให้แก่งานสร้างเครือข่าย ในขณะที่เดียวกันยังมีจุดอ่อนของการขาดการประสานอย่างต่อเนื่องของผู้บริหารศาล และการไม่รู้ว่าจะเริ่มต้นเครือข่ายอย่างไรดี ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การสร้างเครือข่ายเหมือนกับการสร้างไข่เมงมูม ค่อย ๆ สร้าง ค่อย ๆ เป็น วันหนึ่งก็คงเต็มพื้นที่ ผู้บริหารบางท่านมองถึงอุปสรรคก่อนว่าเครือข่ายนี้ก็ทำไม่ได้ เครือข่ายโน้นก็ทำไม่ได้ เลยไม่ลงมือทำเสียเลย เครือข่ายจึงยังไม่เริ่มนับหนึ่งจึงไม่มีสอง สาม... เราควรมีการสร้างกลุ่มเครือข่ายง่าย ๆ ก่อนแล้วค่อยประสานขยายออกไป

เจ้าพนักงานตำรวจให้ความเห็นว่า ปัจจุบันแกนนำชุมชนรับภาระสวมหมวกหลายใบ เป็นเครือข่ายให้กับหน่วยราชการเกือบทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครคุมประพฤติ ตำรวจชุมชน สมาชิกแจ้งข่าวอาชญากร ต่อไปอาจเป็นอาสาสมัครยุติธรรมชุมชน ควรมีค่าใช้จ่ายให้แก่บุคคลเหล่านั้น

ข) ความตระหนักหรือจิตสำนึกของคนในชุมชนที่จะเข้ามาให้ความร่วมมือในโครงการต่าง ๆ

ผู้พิพากษาผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยสรุปว่า การสร้างเครือข่ายของศาลจะต้องตรวจสอบบุคคลที่จะเป็นเครือข่ายชุมชน ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่มีจิตใจเข้าใจเด็กและเยาวชน ต้องการแก้ไข ช่วยเหลือ บำบัดเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง หากเครือข่ายขาดจิตสำนึกในส่วนนี้ประโยชน์ที่ได้รับจากเครือข่ายจะน้อยมาก และไม่สามารถแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง การสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

ความตระหนักของจิตสำนึกในชุมชนในการสร้างความร่วมมือ ในสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงคนส่วนใหญ่จะยังขาดเรื่องจิตสำนึกโดยมองผ่านไป เมื่อยังไม่กระทบกับตนเองก็จะไม่ให้ความสนใจ มีผู้เข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายกับศาลบางคนเล่าว่า เหตุที่ต้องการมาเป็นเครือข่ายเพราะเห็น

บุตรหลานตนเองไปหลงกระทำผิด อยากเข้ามาศึกษาเพื่อช่วยเหลือลูกหลานตนเองแล้วเพื่อแผ่ไปถึงผู้อื่น แต่ในคนทั่วไปไม่ค่อยจะมีจิตสำนึกโดยเฉพาะเรื่องเด็ก สิ่งแวดล้อมดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของศาลเยาวชนจะต้องเป็นผู้จัดประกายจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนเหล่านั้นให้เห็นพิษภัยและปัญหาของเด็กและเยาวชนว่าเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว เป็นอันตรายต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติในอนาคต คนเหล่านั้นจะได้หันมาให้ความสำคัญกับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องความเห็นของเจ้าพนักงานตำรวจที่เห็นว่า ปัญหาอยู่ที่ผู้นำ

ผู้พิพากษาสมทบแสดงความเห็นว่า หน่วยงานบางหน่วยงานมีจิตสำนึกดี เช่น โรงพยาบาล หรือศูนย์ฝึกอบรมของเอกชนบางแห่ง ในส่วนของชุมชนหากผู้นำชุมชนเป็นผู้นำความรู้ไปแจ้งแก่ประชาชนและปลูกจิตสำนึกที่ดี การทำงานร่วมกันในชุมชนก็จะเป็นผลสำเร็จ

ค) ความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครอง

ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์แสดงความเห็นโดยสรุปว่า มีความสำคัญเช่นเดียวกับเครือข่าย แต่ปัจจุบันบิดามารดาผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดูแลเด็กและเยาวชน บางครั้งจะแสดงออกว่ารักและปกป้องเด็กมากเกินไป เพื่อต้องการช่วยเด็กและเยาวชน

ปัญหาความร่วมมือของพ่อแม่ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับศาลด้วยดีในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาล แต่มีปัญหาอุปสรรคคือเรื่องความยากจนของพ่อแม่ผู้ปกครองในการเดินทางมาศาลแต่ละครั้งนั้นทำให้พ่อแม่เด็กต้องขาดงาน ขาดรายได้ เป็นผู้หาเช้ากินค่ำ บางครั้งไม่สะดวกกับการเดินทางเพราะอยู่ในที่ห่างไกล บนภูเขา รถโดยสารมีจำกัดเที่ยวไปและกลับ ไม่สามารถเดินทางไปกลับได้ภายในวันเดียว ทำให้ต้องเสียเวลาไปถึง 2 วัน ในการรายงานตัวต่อศาลแต่ละครั้ง เป็นอุปสรรคแก่เวลานัดของศาล เป็นเหตุให้ผู้ปกครองไม่ยอมมาศาล

ปัญหาอีกประการหนึ่ง พ่อแม่บางคนรักลูก มักจะบอกข้อเท็จจริงไม่ตรงความจริงเพื่อต้องการช่วยเหลือลูก เช่น ถามเรื่องการเสพยา พ่อแม่มักจะยืนยันให้ลูกว่าเลิกแล้วทั้งที่ลูกยังเสพยาอยู่

ปัญหาการไม่มีเวลาของพ่อ แม่ที่สังเกตส่วนใหญ่เด็กที่กระทำผิดจะมากับแม่ ทำให้เห็นว่าพ่อไม่ค่อยจะให้ความร่วมมือกับศาล ทำให้เด็กหรือเยาวชนยังมีความคิดเห็นห่างกับพ่อ ผู้ปกครองบางรายมีความละเลยที่ลูกทำผิดจึงไม่ค่อยมาศาล มักจะให้พี่หรือญาติมาแทน เป็นต้น

4.6 ผลทดสอบสมมติฐาน

ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดสมมติฐานในการศึกษาไว้ 2 ข้อ คือ

สมมติฐานที่ 1 ผลการแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ มาใช้ บังเกิดผลดังนี้

- 1.1 สามารถแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนให้ลดลง
- 1.2 ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี
- 1.3 เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดสามารถกลับสู่สังคมและอยู่ร่วมกับชุมชนได้อย่างปกติ

จากการศึกษาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม กลุ่มสหวิชาชีพ กลุ่มผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน พบว่า กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผลการแก้ไข บำบัด พื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด โดยการนำกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้นั้น มีผลดีต่อผู้กระทำความผิดเพราะ เป็นแนวคิดการแก้ไขปัญหาแบบเบ็ดเสร็จในคราวเดียวกัน โดยมุ่งแก้ไขผลการกระทำผิดที่ต้นเหตุและจำแนกสืบค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของผู้กระทำผิดให้ตรงกับปัญหา ในขณะเดียวกันก็ไม่ละเลยต่อการเยียวยาและดูแลผู้เสียหายและชุมชนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำผิดนั้นๆ โดยไม่ได้มุ่งแต่ตัวจำเลยเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ยังพยายามหาแนวทางแก้ไขเพื่อไม่ให้จำเลยหวนกลับมากระทำผิดซ้ำได้อีก โดยทำให้ผู้กระทำผิดรู้สำนึกถึงผลการกระทำของตน เข้าช่วยบรรเทาความเสียหายด้วยตนเองหรือให้ครอบครัวเข้ามามีส่วนช่วยเยียวยาร่วมกันต่อผู้เสียหาย

นอกจากนี้วิธีการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ยังได้ยั้งดึงชุมชนและสังคมเข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการแก้ไข ด้วยวิธีการสร้างเครือข่ายให้มีความรู้ความเข้าใจ สร้างความเอื้ออาทร การให้อภัย การยกโทษและให้โอกาสเด็กและเยาวชนที่หลงผิดที่อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสมานฉันท์ ก็จะทำให้สังคมหรือชุมชนนั้นปลอดภัยและมีความผาสุกอย่างถาวร สามารถเป็นเกราะป้องกันตัวผู้คนในชุมชนจะไม่หลงผิดกระทำผิดได้อีก

แนวคิดและวิธีการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์นี้จึงเหมาะสมกับการนำมาใช้กับการกระทำผิดของเด็กเป็นอย่างยิ่ง เพราะเด็กกระทำผิดโดยมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ไม่ได้เป็นอาชญากรโดยสันดาน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของปญญานาสกล่าวด้วยสิทธิเด็ก ที่มุ่งจะแก้ไขเด็กให้สามารถกลับตนเป็นคนดี ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำได้อีก มากกว่าที่จะมุ่งลงโทษให้เกิดความเจ็บปวดหรือเพื่อแก้แค้นทดแทน

ทั้งนี้เนื่องจากเมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนมีเหตุปัจจัยเชิงสังคมและจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้องมาก การแก้ไขสาเหตุจึงต้องแยกวิเคราะห์เป็นรายๆ ไปโดยมาก

เด็กและเยาวชนเป็นวัยที่ยังไม่มีวุฒิภาวะทางความคิดและความรับผิดชอบ ยังอยู่ในวัยที่ต้องการความสนุกเพลิดเพลิน เทียวเตร่ ยังไม่สามารถแยกแยะผิดถูกได้อย่างสิ้นเชิง โดยเฉพาะอยู่กับครอบครัวที่บิดามารดาไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนหรือใกล้ชิดยังอยู่ในสภาพยากแค้นหรือคบเพื่อนไม่ดี อยู่ในสภาพแวดล้อมสังคมไม่ดี โอกาสก่อเหตุเสียหายก็จะมีมากและสามารถกระทำผิดได้ซ้ำอีก

ดังนั้น กระบวนการขัดเกลาจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ตามกระบวนการทัศน์ใหม่ของศาลเยาวชนและครอบครัวที่นำมาใช้เพราะเป็นกระบวนการเยียวยา มิใช่มุ่งถึงการลงโทษ ซึ่งเมื่อมีการเยียวยาได้การแก้ไขที่ต้นเหตุแล้ว เด็กก็จะไม่กระทำผิดซ้ำอีก เพราะที่ผ่านการใช้วิธีการส่งฝึกอบรมอย่างเดียวแล้ว ผลที่ได้รับคือไม่สามารถแก้ไขปัญหาคriminalกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนได้เท่าที่ควร สำหรับในส่วนของการทำให้คดีขึ้นสู่ศาลลดลงนั้น ผู้พิพากษาให้ความเห็นว่า ความชัดเจนของจำนวนคดีที่ขึ้นสู่ศาลไม่สามารถที่สรุปได้ เพราะเป็นเพียงขั้นต้นของกระบวนการ แต่ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์มีความเชื่อมั่น ต่อกระบวนการนี้ว่าสามารถลดการกระทำผิดได้ หากมีการทำครบกระบวนการ อีกทั้งยังต้องสิ้นเปลืองงบประมาณของรัฐในการดูแลเด็กและเยาวชนอีก หากวิธีการเยียวยาตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ได้สำเร็จยังทำให้ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีลงได้อย่างมากเพราะการดำเนินคดี สิ่งก็ตามมากก็คือ การลดค่าใช้จ่ายของภาครัฐในการปราบปรามการกระทำผิด ลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เพราะการดำเนินคดีแต่ละเรื่องต้องใช้เวลาในการเดินทางและเสียค่าใช้จ่ายมาก ส่วนของผู้เสียหาย เมื่อมีการประชุมกลุ่มเยียวยา ก็ได้รับการชดเชยค่าเสียหายไม่ต้องเสียเวลา เงินทองในการ ฟ้องร้อง ผู้ปกครอง พ่อแม่ ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการไปโรงพัก หรือศาล ไม่ต้องไปชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้อื่น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้น จึงถือได้ว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ 1 สรุปได้ว่าสมมติฐานได้รับการยอมรับ

สมมติฐานในข้อที่ 2 การดำเนินงานตามมาตรการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ยังมีปัญหาด้านสร้างความตระหนักให้ครอบครัวและชุมชนเข้าร่วมในการแก้ไขอย่างจริงจัง ผู้พิพากษาผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นโดยสรุปว่า การสร้างเครือข่ายของศาลจะต้องตรวจสอบบุคคลที่จะเป็นเครือข่ายชุมชน ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่มีจิตใจเข้าใจเด็กและเยาวชน ต้องการแก้ไขช่วยเหลือ บำบัดเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง หากเครือข่ายขาดจิตสำนึกในส่วนนี้ ประโยชน์ที่ได้รับจากเครือข่ายจะน้อยมาก และไม่สามารถแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง การสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนต้องกระทำอย่างต่อเนื่อง

ความตระหนักของจิตสำนึกในชุมชนในการสร้างความร่วมมือ ในสังคมปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูงคนส่วนใหญ่จะยังขาดเรื่องจิตสำนึกโดยมองผ่านไป เมื่อยังไม่กระทบกับตนเองก็จะ

ไม่ให้ความสนใจ มีผู้เข้าร่วมกลุ่มเครือข่ายกับศาลบางคนเล่าว่า เหตุที่ต้องมาเป็นเครือข่าย เพราะเห็นบุตรหลานตนเองไปหลงกระทำผิด อยากเข้ามาศึกษาเพื่อช่วยเหลือลูกหลานตนเองแล้ว เพื่อแผ่ไปถึงผู้อื่น แต่ในคนทั่วไปไม่ค่อยจะมีจิตสำนึกโดยเฉพาะเรื่องเด็ก สิ่งแวดล้อมดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของศาลเยาวชนจะต้องเป็นผู้จุดประกายจิตสำนึกให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนเหล่านั้นให้เห็นพิษภัยและปัญหาของเด็กและเยาวชนว่าเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว เป็นอันตรายต่อครอบครัว สังคมและประเทศชาติในอนาคต คนเหล่านั้นจะได้หันมาให้ความสำคัญกับปัญหาต่าง ๆ

ในส่วนของความตระหนักและการเปิดโอกาสของชุมชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ฟื้นฟู เยียวยา เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและยอมรับเด็กเข้าสู่สังคมใหม่นั้นพบว่า บุคคลในกระบวนการยุติธรรมเครือข่ายผู้นำชุมชนและผู้ปกครองเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดได้ให้สัมภาษณ์ มีความเห็นว่า หลังจากที่ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดเชียงใหม่ ได้นำหลักการตามกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ และได้สร้างกลุ่มเครือข่ายชุมชนเพื่อรองรับการแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดตามกระบวนการทศน์ใหม่นั้น พบว่าบุคคลที่อาสาเข้ามาเป็นตัวแทนเครือข่ายจำนวนมากนั้น มีความตั้งใจ และกระตือรือร้นและให้ความสำคัญกับการงานที่ตั้งเป้าหมายที่จะดูแลชุมชนเพื่อป้องกันและแก้ไขและให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด แบบบูรณาการ คือ การให้โอกาส ให้อภัยและให้อยู่ในสังคมร่วมกันอย่างปกติสุข โดยกลุ่มที่อาสาบางกลุ่มที่มีความตระหนักในหน้าที่จากเดิม เกิดจากครอบครัวตนเองมีปัญหา เป็นครอบครัวที่มีการกระทำผิดมาอย่างต่อเนื่องจากพ่อสู่ลูก และถูกดำเนินคดีและถูกจำคุกเป็นระยะเวลานาน มารดาที่เหลืออยู่จึงอาสาสมัครเข้ามาเป็นเครือข่ายผู้นำชุมชนในชุมชนของตนเอง เพื่อจะเอาบทเรียนราคาแพงที่เกิดกับครอบครัวมาเป็นแบบอย่างที่จะแก้ไขชุมชนของตนเอง โดยจะช่วยดูแลสังคม โดยจะสอดส่องดูแลคนในสังคมอย่างใกล้ชิดและจะให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนที่หลงผิด กลับคืนสู่สังคมและยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนในการได้ใช้ชีวิตและไม่ไปกระทำผิดอีก เพราะที่ผ่านมาคนในครอบครัวของตนก็ยังไม่ได้รับโอกาสมาก่อน

ดังนั้น วันนี้จึงพบว่าการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งของแต่ละชุมชนเท่ากับสร้างเกราะป้องกันลูกหลานของชุมชนให้แข็งแรงและไม่หันไปกระทำผิดซ้ำอีก จากการศึกษาข้อมูลจากผู้ปกครองและเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ได้รับการอบรมและสร้างความตระหนักในการรับผิดชอบต่อครอบครัวและปรับเปลี่ยนพื้นฐานจากปัญหาครอบครัวและสาเหตุการเกิดการกระทำผิดจากสาเหตุต่างๆที่พอแก้ไขได้ โดยการเข้าร่วมโครงการอบรมและพบนักจิตวิทยาแนะนำวิธีการอบรมและเลี้ยงดูลูกหลานในแบบอย่างที่ถูกต้องและในแบบที่ทำให้เกิดความรัก ความเข้าใจ และมีความอบอุ่นในครอบครัว ทำให้ครอบครัวที่มีบิดามารดาหันกลับมาดูแลบุตรอย่างใกล้ชิดและช่วยอบรมสั่งสอนร่วมกัน เจ้าหน้าที่ของศาลที่มีหน้าที่ในการช่วยเหลือติดตาม

สอดคล้องดูแล ทั้งก่อนพิพาทคดีและหลังพิพาทคดี ทำให้ผู้ปกครองก็พบทางเดินที่ถูกต้องในการดูแลบุตรหลานของตนและเด็กและเยาวชนก็ได้รับการอบรมสั่งสอนจากเจ้าหน้าที่ ผู้พิพากษาสมทบ และจากศาลที่ให้โอกาสให้ใช้ชีวิตอยู่กับครอบครัวอย่างปกติสุขร่วมกัน ทำให้วิธีการกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์สามารถสร้างปัญหาด้านความตระหนักให้แก่ชุมชนและครอบครัวได้ ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ถือว่าเป็นการยอมรับตามสมมติฐานดังกล่าว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved